

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM BEŞİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK
BAŞARILARININ SOSYAL DESTEK KAYNAKLARI AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

İMER KARADAĞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA/ 2007

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM BEŞİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK
BAŞARILARININ SOSYAL DESTEK KAYNAKLARI AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

İmer KARADAĞ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Filiz YURTAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA/ 2007

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Filiz YURTAL
(Danışman)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ayten İFLAZOĞLU

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mehmet KARAKUŞ

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım

...../...../.....

Prof. Dr. Nihat KÜÇÜKSAVAŞ

Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET**İLKÖĞRETİM BEŞİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK BAŞARILARININ SOSYAL DESTEK KAYNAKLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ****İMER KARADAĞ****Yüksek Lisans Tezi, İlköğretim Anabilim Dalı****Danışman: Yrd. Doç. Dr. Filiz YURTAL****Haziran, 2007, 82 sayfa**

Araştırmanın amacı, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarı düzeylerinin aileden, arkadaşlardan ve öğretmenlerden algılanan sosyal desteğe göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek ve bu konuda görüşlerinin ne olduğunu ortaya çıkarmaktır. Nicel ve nitel araştırma desenlerinin bir arada kullanıldığı bu araştırmanın evrenini Adana ili merkezi'nde bulunan bir alt, bir orta ve bir üst sosyo-ekonomik düzeydeki toplam 3 ilköğretim okulunda 2005-2006 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 5.sınıf öğrencileri, araştırmanın örneklemini ise bu okulların 5.sınıflarında seçkisiz olarak belirlenen 305 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmada veri toplama amacıyla algılanan sosyal desteği belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilen Aileden, Arkadaştan ve Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek Anketi ve anket soruları göz önünde bulundurularak düzenlenen görüşme formu kullanılmıştır.

Araştırma elde edilen sonuçlarda; Aileden algılanan sosyal desteğe göre akademik yönden başarılı olan öğrencilerin başarısız olanlara göre ailelerinden daha olumlu destek aldıklarını, derslerinde başarılı yada başarısız olduklarında, ailelerinden her zaman olumlu tepkiler aldıkları, ailelerine kendileriyle yada okulla ilgili her konuyu anlatabildiklerini, aileleri için önemli olduklarını hissettiklerini ve ailelerinin gerçekten kendileriyle ilgilendiklerini daha fazla ifade ettikleri bulunmuştur.

Arkadaşlardan algılanan sosyal destek açısından akademik yönden başarılı olan öğrencilerin başarısız olanlara göre arkadaşlarından daha olumlu destek aldıklarını, arkadaşları tarafından sevildiğini, arkadaşları herhangi bir konuda karar alırken kendisinin düşüncelerini sorduğunu, arkadaşlarını kendine yakın hissettiklerini, birlikte zaman geçirmekten hoşlandığını, yakın arkadaşlarının olduğunu, sorunları olduğunda arkadaşlarının yardımcı olduğunu, arkadaşları tarafından dışlanmadığını daha fazla ifade ettikleri, akademik çalışmalarında yardım almaktan çok, yardım etmeyi tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerden algılanan sosyal desteğe göre akademik yönden başarılı olan öğrenciler başarısız olanlara göre; öğretmenlerinden daha olumlu destek aldıklarını, öğretmenlerinin kendi düşüncelerine değer verdiklerini, öğretmenin sınıfındaki tüm öğrencilere eşit davrandığını, öğretmenleriyle daha fazla iletişim kurdukları, öğretmenlerinin sınıfta herhangi bir olay olduğunda kendilerini konuşarak uyardığını, daha fazla ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Destek, Akademik Başarı, Arkadaş İlişkileri, Öğretmen-Öğrenci İlişkisi, Anne-Baba Çocuk İlişkisi

ABSTRACT**PRIMARY EDUCATION FIRST GRADE FIFTH CLASS STUDENTS
ACADEMIC ACHIEVEMENT BASIS FROM ASPECT SOCIAL SUPPORT
SOURCES STUDY****İmer KARADAĞ****M.A. Dissertation, Department of Educational Sciences****Supervisor: Asst. Prof. Dr. Filiz YURTAL****June – 2007, 79 pages**

Researchers aim, is to find out to investigate if the success level of the elementary education fifth class students and it is dependence on family education level, friends and the social support which is taken from the teachers depends and differ. The study is put together with the Qualitative and Quantitative research designs and the creation of the research includes a lower, a middle, and upper social class level 3 total elementary education the term 2005-2006 fifth class students which is in Adana city center, illustration of the research is put together in 305 students who was chosen with a advance planning.

In research process to find out the social support level which is given by family, friends, and the teachers a survey form was used which is called Social Support Survey and other survey questions. And all these comprised the research.

In the findings of the research; From the family social support point of view the students who are successful gets better support without a question of success or failure then those who aren't successful. Moreover they would be able to talk to their families about any topic concerns their education and social life. In the research it was found that the students were important for their families and they felt this importance towards them. Another finding is that they were able to express these feelings and supports given by their family.

From the friends social support point of view; the students who get positive support from their friends are more successful than those who don't. They were loved by their friends and they were asked their ideas by their friends before making any decision. They felt that their friends are really close to them and if there was any problem they knew that their friends would be there to support and find a way to solve it. They expressed that they weren't discriminated by their friends and instead of taking any academic support, they were willing to give more.

From the teachers social support point of view; the students are successful gets more positive support from their teachers than those are not successful. They expressed that their teachers gave importance to their ideas, and was fair to all the students in the class. They were able to communicate with an interruption. And if there was any problem concerning to them, teachers warned them by talking.

Key Words: Social Support, Academic Achievement, Friends Relationship, Teacher-Student Relation, Parent Relation

ÖNSÖZ

Bu araştırma, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının sosyal destek kaynakları açısından incelemesi amacıyla tarama modelinde betimsel bir çalışma olarak yapılmıştır.

Bu çalışmanın planlanıp uygulanması ve değerlendirilmesinde birçok kişinin emeği ve katkısı bulunmaktadır. Öncelikle, çalışma konumun ortaya çıkmasını sağlayan ve çalışmamın her anında sonsuz katkılarda bulunan danışmanım sayın Yrd. Doç. Dr. Filiz YURTAL'a teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarım Hale KILIÇ, Fatma BİLGİLİ, Vesile ORAL ve Sezen SARI ERCEYLAN'a çok teşekkür ederim.

Araştırmanın yürütüldüğü okullarda çalışan ve okuyan bütün öğretmen ve öğrencilere; ayrıca bu çalışmayı destekleyen Ç. Ü. Araştırma Fonu Saymanlığı'na (EF 2005 YL56) katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

Yaşamımın her döneminde bana güvenen, desteklerini ve karşılıksız sevgilerini hiçbir zaman esirgemeyen babam Doğan DEĞİRMENCİ, annem Nermin DEĞİRMENCİ ve kardeşim İpek'e çok teşekkür ediyorum.

Son olarak, çalışmamın her aşamasında yanımda olan, beni her zaman motive eden, gösterdiği sabır, özveri ve yardımlarıyla bana güç veren en büyük destekçim eşim Fatih KARADAĞ'a sonsuz teşekkürler ediyorum.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET	I
ABSTRACT	III
ÖNSÖZ	IV
TABLolar LİSTESİ	VI
EKLER LİSTESİ	VII

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	5
1.3. Araştırmanın Amacı.....	5
1.4. Araştırmanın Önemi.....	6
1.5. Sayıtlılar.....	6
1.6. Sınırlılıklar.....	6
1.7. Tanımlar.....	7

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1. Sosyal Destek.....	8
2.1.1. Sosyal Desteğin Tanımı ve İşlevleri.....	8
2.1.2. Algılanan Sosyal Destek.....	10
2.1.3. Sosyal Destek Şekilleri.....	11
2.2. Akademik Başarı.....	13
2.3. Sosyal Destek ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler.....	16
2.4. İlgili Araştırmalar.....	18
2.4.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	18
2.4.2. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	23

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	31
3.1. Araştırma Modeli.....	31
3.2. Evren ve Örneklem.....	31
3.3. Veri Toplama Araçları.....	33
3.4. Verilerin Toplanması.....	34
3.5. Verilerin Analizi.....	35

BÖLÜM IV

BULGULAR.....	37
4.1. Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Desteğe Göre Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyine İlişkin Bulgular.....	37
4.1.1. Öğrencilerin Arkadaşları İle İlgili Görüşme Sorularına Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	40
4.2. Aileden Algılanan Sosyal Desteğe Göre Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyine İlişkin Bulgular.....	42
4.2.1. Öğrencilerin Aileleri İle İlgili Görüşme Sorularına Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	45
4.3. Öğretmenlerden Algılanan Sosyal Desteğe Göre Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyine İlişkin Bulgular.....	47
4.3.1. Öğrencilerin Öğretmenleri İle İlgili Görüşme Sorularına Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular.....	49

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM.....	53
5.1. Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Desteğe Göre Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyine İlişkin Bulgulara Yönelik Tartışma Ve Yorum.....	53
5.2. Aileden Algılanan Sosyal Desteğe Göre Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyine İlişkin Bulgulara Yönelik Tartışma Ve Yorum.....	57
5.3. Öğretmenlerden Algılanan Sosyal Desteğe Göre Öğrencilerin Akademik Başarı	

Düzeyine İlişkin Bulgulara Yönelik Tartışma Ve Yorum.....	61
---	----

BÖLÜM VI

SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	65
6.1. Sonuçlar.....	65
6.2. Öneriler.....	66
6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	66
6.2.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	67
KAYNAKÇA.....	68
EKLER.....	75

TABLolar LİSTESİ

Tablo-1. Örneklemeye Alınan Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyleri İle Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	32
Tablo-2. Öğrencilerin Arkadaşlarından Algıladıkları Sosyal Desteğe Göre Akademik Başarı Puanlarının aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Varyans Analizi Sonuçları.....	38
Tablo-3. Öğrencilerin Ailelerinden Algıladıkları Sosyal Desteğe Göre Akademik Başarı Puanlarının aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Varyans Analizi Sonuçları.....	43
Tablo-4 Öğrencilerin Öğretmenlerinden Algıladıkları Sosyal Desteğe Göre Akademik Başarı Puanlarının aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Varyans Analizi Sonuçları.....	48

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem

Sosyal ilişkiler insan yaşamının temelini oluşturmaktadır. Bütün insanlar yaşam içerisinde çevrelerinde bulunan insanlarla ilişki kurarak yaşarlar. İnsanların diğer insanlarla birlikte olma ve onlarla ilişki kurma ihtiyacı doğumları ile başlayıp yaşamları boyunca devam etmektedir (Cüceloğlu,1992). Günümüzde endüstrileşme ve kentleşme olgusuyla birlikte insan ilişkilerinde değişme yaşanmaktadır. Bireylerin sosyal destek kaynaklarını aileleri, arkadaşları, komşuları, öğretmenleri ve çevrelerinde yer alan ideolojik, dinsel veya etnik gruplar ile içinde yaşadıkları toplum oluşturmaktadır (Yıldırım 1997).

Akademik başarı çocuğun hayatı boyunca ilköğretimden yüksek öğretime kadar devam eder, bu başarı kişi, ailesi ve çevresi için önemlidir. Çocuğun bütünsel gelişimi için destek sağlandığında bilişsel ve psiko-sosyal gelişimi oldukça sağlıklı bir biçimde gerçekleşebilecektir. Gelişen insan yapıcı değişikliklere uğrar. Problemlerini çözmeyi becerebilen, üretken ve başarılı bir birey olur. Aile ve arkadaşları çocuğun her türlü gelişiminde olduğu gibi okul başarısında da son derece önemlidir.

Yakın çevredeki kişilerden şefkat, onay ve yardım gören kişiler hem iş, hem ev hayatıyla ilgili sorumlulukların yol açabileceği, sorunlarla daha iyi başa çıkabilmektedir (Torun,1995)

Brophy ve Evertson'a (1986; Akt. Sarı,2002 göre, başarıyı tadan ve yakalayan öğrenciler daha çok çalışmaya ve yoğunlaşmaya motive olmaktadır. Bunun için öğrencilerin hedeflenen akademik ve sosyal becerileri de öğrenmesi gereklidir. Öğrencilerin yaptıkları konusunda olumlu ve olumsuz eleştiriler alması, öğrencinin başarılı olduğu durumları görmesi ve eksiklerini de açık ve detaylı olarak bilmesi sağlanarak öğrencilerin bildiklerinin gelişmesi ve ne öğreneceklerine yönelmeleri

önemlidir. Yapılan etkinlikler için öğrencilerin motive edilmesi ve olumlu pekiştireçler alması öğrenciler için motive edici bir durum olarak görülmektedir.

Her birey diğerleriyle etkileşim halindedir. Bu ilişkiler önceleri bireyin ailesinin üyeleri ile başlar. Daha sonra toplum içinde kendi için özel anlamı olan diğer kişilerle sürer. Çocuk için ana baba ve arkadaşlarıyla olan ilişkiler bütünü onun gelecekteki kişiliğini oluşturur. Yani çocuğun normal bir kişilik sahibi olabilmesi onun önce anne babasıyla ve giderek evdeki diğer insanlarla ve oyun arkadaşlarıyla olan ilişkilerine bağlıdır. Çocuklar ilk ilişkilerini anneleriyle ve ailenin diğer fertleriyle kurarlar. İlk çocukluk döneminde çocuğa bakıp büyütenler anne-babalardır ve çocukları anne-babalarıyla kurdukları ilişki, o anki ve geleceğe dair memnuniyet ve mutluluk duygularıyla yakından bağlantılıdır. Kişiliğin gelişimi bireyin kendisi için önem taşıyan bu kişilerle olan yaşantısını yansıtır.

Sosyal desteğin en temel kaynağı ailedir. Annesi ile ilk yıllarda duygusal yakınlık kuran çocuklar insanlarla ilişki kurmayı ödüllendirici bir olay olarak algırlar. Annesinin onu sevip değer vermesi, çocukta değerli olma duygusu yaratır ve sevilmeye değer biri olduğunu düşünmeye başlar (Bıyıklı, 1987).

Aile içinde bulunduğu toplumun özelliklerini taşır ve kişilik aile içerisinde gelişir. Çocuğun topluma uygun bir birey olması öncelikle ailesi tarafından sağlanır. Yani bir toplumun kültürünün aktarımı önce aile çevresinde başlar, okulda ve çevrede sürer. Anne ve baba çocuğa sevgi vererek onun için güven ortamı sağlarlar. Yeteneklerinin gelişmesine yardım ederler. Davranışlarına yön göstererek uyması gereken kuralları öğretirler. Onun yanında olarak güç durumlarda destek verirler. Gerektiğinde denetleyerek ve ceza vererek kurallara uymasını sağlarlar. Kendi davranışları ile onlara model olarak kişiliklerini oluşturmalarına ve cinsel kimliklerini kazanmalarına yardımcı olurlar (Yörükoğlu,1998). Aile bireyin yaşamının birçok boyutunda önemli bir etkiye sahiptir. Sosyal destek kuramı, aile desteğinin bireyin yaşamında stres önleyici etkisine ve dolayısıyla akıl sağlığının ve fiziksel sağlığın sürdürülmesindeki önemine dikkat çekmektedir. Ayrıca sosyal başarıda da aile ile kurulan bağın etkili olduğu gözlenmiştir (Kenny, 1990).

Aile bu kadar önemli bir destek kaynağı iken, eğer aile ortamı stresli ise çocuğa kötü davranma olasılığı artmakta ve bu durum çocuk için önemli bir stres kaynağı oluşturmaktadır. Anne babanın itici davranışları çocuğun kendisini değersiz bulmasına neden olmakta ve bu ortamda yetişen çocuk kendisi ile ilgili olumlu düşünceler geliştirememekte ve hangi davranışlarının onaylanıp, hangilerinin onaylanmayacağını bilememekte sonunda anne ve babasının onayını sağlama çabası sona ermektedir. Bu aşamadan sonra anne ve baba çocuğun gelişimine artık rehberlik edemez hale gelmekte ve onun üzerindeki denetimini yitirmektedir (Cüceloğlu,1992; Geçtan,2000).

Çocuklar için bir diğer önemli sosyal destek kaynağı ise arkadaşlarıdır. Arkadaşlığın önem kazanması ile akran gruplarının baskısı, yaşamın ilk yıllarından itibaren çocuk için önemli bir sosyal destek kaynağı olan ailenin etkisine denk kimi zamanda ondan daha üstün duruma geçer. Günümüzde çocukların ve gençlerin en belirgin özelliği akranlarına büyük önem vererek onlardan büyük ölçüde etkilenmeleridir. Yapılan çalışmaların sonuçları göstermiştir ki, arkadaşlık psikolojik iyileştirmede ve hayat stresini azaltmada önemli bir etken olmaktadır (Cüceloğlu,1992; Dönmezer,1999; Rook,1987).

Arkadaş ilişkilerinin önemi yaşın ilerlemesiyle artar ve değişir. Küçük çocuklar açısından anne-babalarıyla kurdukları ilişkiler, akranlarıyla kurulan ilişkilere göre kuşku götürmez derecede çok daha önemli bir destek ve ilgi kaynağıdır. Fakat çocukluğun ortalarından yetişkinliğe geçerken bu kalıp değişmeye başlar ve anne-babalarla kurulan ilişkiler giderek davranış ve zamanı kullanma gibi daha rutin şeylerle sınırlı kalırken, arkadaşlarla kurulan ilişkiler giderek kalıcı, mahrem ve kişisel bakımdan önemli bir yer tutmaya başlar (Furman ve Buhrmester, 1992). Çocuk ailesine anlatamadığı sorunlarını, sırlarını arkadaşları ile paylaşmayı tercih edebilir bu sebeplerden dolayı arkadaş ilişkileri çocukluk yıllarından itibaren son derece önem taşıyan bir ilişkiler bütünüdür.

Arkadaş ilişkileri çocuğun evinde karşılanamayan en önemli gereksinimlerden biridir. Arkadaş edinmek ve ilişkiyi sürdürmek belli bir olgunluk ister. Bu bakımdan bir kimsenin ruhsal olgunluğunu, kurduğu arkadaşlıklara bakarak saptanabilmektedir. Çocukluk çağından itibaren bütün bu olgunlaşma başladığı için ileri yaşantıları da bu dönemdeki yalnızlık veya arkadaşlarının olması iki türlü de etkilemektedir. Çocukluğun en ağır ruhsal bozukluğu olan içe kapanıklıkta en belirgin özellik yaşlılara karışmamak

arkadaşlık edememektir. Bu yüzden arkadaş ilişkilerinin sağlıklı olması çok önemlidir (Yörükoğlu,1998). Arkadaşlık kavramının gelişimine bakıldığında ilköğretim dönemi arkadaşlık kavramının önem kazandığı, bireyin dışa açıldığı, arkadaşlıkların kurulduğu ve geliştiği bir dönem olarak görülmektedir. Arkadaşlık kavramının önem kazandığı bu dönem, çocuğun ileriki yaşamındaki sosyal uyumu ve ruh sağlığına dönük tahminler yürütmek açısından önemli bir ölçüt olmuştur.

Çocukların içerisinde yer aldığı diğer bir sosyal çevrede okuldur. Bir çocuk için okul daha önce hiçbirini tanımadığı pek çok çocukla ve uyması gereken kurallarla dolu sosyal bir çevredir. Okul bireye bir yandan arkadaşlarla birlikte olma imkânı sağlarken bir yandan da zihinsel güçlerini akademik bir yolla kullanma imkânı sağlar. Eğer okul bireyin karşılaştığı sorunlarda ona destek sağlayamazsa bu sorunları tek başına çözmesini beklerse, zayıf bir kişilik oluşması kaçınılmaz bir hal alabilir (Yavuzer,1992; Kılıççı,1992).

Okul ortamındaki en önemli sosyal destek kaynaklarından biri ise öğretmenlerdir. Çocuğun öğretmenlerle iyi ilişkiler kurması onun ruh sağlığı, akademik başarısı ve geliştireceği akademik tutum ve davranışları açısından büyük önem taşımaktadır (Gürkan,1993).

Caplan ve House (Akt. Erdeğer,2001) sosyal destek sisteminin bilinmesinin bireylere yardımda bulunulması açısından büyük önem taşıdığını belirtmişlerdir. Bireylerin sosyal destek sisteminin bilinmesi onların pek çok sorununun çözümünde, önlenmesinde ve tedavisinde, kısacası onların ruh sağlıklarının korunmasında ve ayrıca öğrencilerin akademik başarılarının yükselmesinde güçlü bir kaynak olarak rol oynamaktadır.

Öğrencilerin okul, aile, arkadaş ve toplum arasında ciddi çatışmalar yaşaması, duygusal ihtiyaçlarının engellenmesi, kişisel problemlerinin olması okul başarılarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu nedenle öğrencilerin okul başarılarında anne, baba, öğretmen ve arkadaş desteği oldukça önemli bir yer tutmaktadır.

Günümüzde pek çok sorunun kaynağı olduğu düşünülen sosyal desteğin hangi değişkenlerle ilişkili olduğu büyük önem taşımaktadır. Özellikle ilköğretimin birinci

kademesine devam eden öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen etmenler göz önüne alındığında, yapılan literatür incelemesinde ülkemizde ilköğretim birinci kademedeki akademik başarıyı sosyal destek kaynaklarına göre inceleyen araştırmalara rastlanılmamıştır. Bu sebeple bu araştırmada problem cümlesi aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

1.2. Problem Cümlesi

İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarıları aileden, arkadaşlardan ve öğretmenlerden algılanan sosyal desteğe göre farklılaşmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarı düzeylerinin aileden, arkadaşlardan ve öğretmenlerden algılanan sosyal desteğe göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek ve bu konuda görüşlerinin ne olduğunu ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın amacına uygun olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Alt Problemler

1. Öğrencilerin akademik başarı düzeyi arkadaşlardan algılanan sosyal desteğe göre farklılaşmakta mıdır? Başarılı ve başarısız öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteğe ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğrencilerin akademik başarı düzeyi aileden algılanan sosyal desteğe göre farklılaşmakta mıdır? Başarılı ve başarısız öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal desteğe ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Öğrencilerin akademik başarı düzeyi öğretmenlerden algılanan sosyal desteğe göre farklılaşmakta mıdır? Başarılı ve başarısız öğrencilerin öğretmenlerinden algıladıkları sosyal desteğe ilişkin görüşleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Sosyal destek kaynaklarının en önemlileri aile, arkadaş ve öğretmenlerdir. Bu kaynakların bireye vermiş oldukları destek ya da bireyin kendini yeterli sosyal destek çemberi içerisinde görmesi daha mutlu ve verimli bir hayat yaşamasını kolaylaştırmaktadır. Ancak sosyal destek kaynaklarından yeterince yararlanamaması bireyi bir takım olumsuzluklara sürükleyebilmekte ve öncelikle kendini yalnız hissetmesine yol açabilmektedir.

Yetişkinlik döneminde yaşanan birçok sorunun kökeni geçmiş yıllara dayanabilmektedir. Bu nedenle bireyin erken yaşlarda duygusal dünyasını ve çevresindeki olanakları tanıması, olumsuz yanlarını görüp önlem alması ve sosyal becerilerini arttırması yaşam kalitesini yükseltebilir. Çocukluk ve ergenlik döneminde aile desteği, arkadaş desteği, öğretmen desteği ve akademik başarıyı bir bütün olarak ele alan bu araştırma öğrencilerin akademik başarısını etkileyen önemli bir faktörün ortaya çıkarılmasına yardımcı olacaktır. Özellikle araştırmada dikkati çeken nokta, sosyal desteğin alt boyutlarında algılanan destek şekilleridir. Bunların öğrenci başarısı üzerindeki etkileri öğrenci velilerine, eğitimcilere, öğrencilere ve yeni araştırmacılara yol gösterici olabilir. Sosyal desteğin akademik başarı ile ilişkisini konu alan bu araştırmanın okullarda çalışan öğretmenlere ve rehber öğretmenlere kaynak olabilmesi ve çalışmalarının yönlendirilmesine fikir vermesi açısından da önem taşımaktadır. Ayrıca anne-babalar ve öğretmenlerin çocuklarını tanımaları ve onlara yönelik yaklaşımlarını belirlemeleri açısından da önemli görülmektedir.

1.5. Sayıtlılar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlılardan hareket edilmiştir.

1. Örneklem evreni temsil etmektedir.
2. Öğrenciler veri toplama aracındaki soruları içtenlikle yanıtlamışlardır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Öğrencilerin akademik başarısı karne notları ile sınırlıdır.

2. Araştırma ilköğretim beşinci sınıf öğrencileriyle sınırlıdır. Ancak beşinci sınıf öğrencileri için genellenebilecektir.

1.7. Tanımlar

Sosyal Destek: Bireylerin yaşamlarında yer alan zor zamanlarında geliştirdikleri, kendilerine değer verilmesi, özen gösterilmesi, ihtiyaç duyduklarında başvurabilecekleri insanların bulunması, sahip oldukları ilişkilerden doyum bulunması yönünde bir destek olarak tanımlanmaktadır (Zaimoğlu, ve Büyükberber1992).

Algılanan Sosyal Destek: Algılanan sosyal destek, sosyal ilişkinin algılanış biçimi, sosyal ağın kişi üzerinde bıraktığı etkiyle yakından bağlantılıdır. Sosyal ağ kişi ve çevresindeki diğer insanlar arasındaki bağları ve bu insanların birbirleriyle olan ilişkilerini anlatmak için kullanılan bir terimdir. Sosyal ağın yeterince destekleyici olup olmadığı konusunda kişinin genel izlenimi algılanan sosyal destek olarak tanımlanır (Sorias,1986).

Arkadaş: Başkalarına tercih edilen kendisine karşı yakınlık ve dostluk duyulan, birlikte etkinliklerde ve yoğun etkileşimde bulunulan; fikir, görüş ve ilgileri paylaşan kişidir (Gündoğdu, 2003,14).

Akademik Başarı: Öğrencinin bir yıllık çalışmasını yansıtan bütün derslerden aldığı sınıf geçme notlarının aritmetik ortalamasıdır (Akhun,1980).

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kuramsal temelini oluşturan sosyal destek tanımı ve işlevleri algılanan sosyal destek şekilleri ve akademik başarı kavramlarına ilişkin görüşler ve bu kavramların çeşitli faktörlere göre incelenmesine yönelik yurt içinde ve yurt dışında yapılmış bazı çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Sosyal Destek

2.1.1. Sosyal Desteğin Tanımı ve İşlevleri

Gelişim psikolojisi, 1970'li yıllardan sonra arkadaşlık ilişkilerini, sosyal psikoloji ise erişkinlerin kendi aile çevreleri ve çocuklarla olan ilişkilerini incelemiş ve bu ilişkilerin etkileri üzerinde durmaya başlamıştır. Son yıllarda kişilerin sahip olduğu sosyal destek ve bu desteğin kişi ve ilişkiler açısından önemi de geniş bir araştırma alanını oluşturmuştur (Hortaçsu,1997). 1970'li yıllardan bu yana sosyal desteğin olumlu rolü üzerinde durulmasına rağmen, sosyal desteğin operasyonel tanımı hala tartışılmaktadır. Ayrıca sosyal desteğin işleyiş mekanizması ve sağlığı nasıl koruduğu konusunda da farklı görüşler bulunmaktadır. Bu görüşler ve tanımlar aşağıda açıklanmıştır:

Cobb sosyal desteği, kişiye sevildiğini, değer verildiğini ve karşılıklı iş birliğine dayanan bir iletişim içinde bulunduğunu gösteren özel bir bilgi olarak tanımlamıştır. Shumaker ve Brownel, sosyal desteği, en az iki birey arasında, alıcı ve verici olarak yardımların değişimi olarak tanımlamaktadır. Cohen, Mermelstain ve ark. ise bu tanıma, desteğin, olumlu ve olumsuz etkilerinin de olabileceğini eklemiştir. Sarason, Lewin ve ark. sosyal desteği; bizi sevdiğini, önemseydiğini ve değer verdiğini bildiğimiz, güvendiğimiz insanların varlığı ve hazır bulunması olarak tanımlamaktadır (Akt. Çakır, 1993). Lieberman (Akt. Sorias,1986), sosyal desteği kısaca kişiyi çevresinden edindiği, kabul edildiği ve sayıldığı düşüncesi olarak değerlendirmiştir.

Kohut (1984; Akt. Baştürk,2002),’un kuramına göre kişinin yaşamı boyunca değerinin fark edilmesine, beğenilmeye, kendisinden daha güçlü algıladığı kişilerle özdeşleşmeye, korktuğu veya telaşlandığı zamanlarda teskin ve teselli edilmeye ve kendisi gibi algıladığı insanlarla duygusal ve düşünsel paylaşımlarda bulunmaya gereksinimi vardır.

Lambert (1989, Akt. Baltaş, 1999), sosyal destek aynı zamanda kişinin sahip olduğu kaynakların sayısı, desteğin doğası ve sağlanan desteğin şekli açısından tanımlanmıştır. Aile ve yakın çevrenin sağlayacağına inanılan destek özellikle hayatın güç ve krizli dönemlerinde büyük önem taşımaktadır. Sosyal destek insanları hayat değişkenlerinin stres dolu etkilerinden koruyabilmektedir. Bu noktada önemli olan kişinin sevildiğine ve grup tarafından kabul edildiğine olan inancıdır. Greenberg (1993; Akt, Baştürk, 2002), sosyal desteği, arkadaşları tarafından ait olma, kabul görme, sevilme ya da ihtiyaç duyulması olarak tanımlamaktadır. Wallston ve arkadaşları (1983), sosyal desteğin kişilerin birey veya gruplarla olan resmi ya da gayri resmi temaslarıyla edinilmiş olan rahatlama, yardım sağlama ve bilgi olduğunu ifade etmektedir.

Thotis (1982)’e göre, sosyal desteğin yaşam olayları üzerinde doğrudan etkisi yada olay gerçekleşikten sonra koruyucu etkisi vardır. Doğrudan etki olay olmadan destekleyici müdahalelerden oluşabilmektedir. Tıpkı kazada yaralanmamak için emniyet kemeri takmak gibi. Koruyucu etki ise stresli olay meydana geldikten sonra harekete geçmekte, stresi hafifletmekte ve mücadele kapasitesini artırmaktadır.

Cohen ve Syme’a (1985) göre, bireyin stresli yaşam olayları ve hayat değişiklikleri ile mücadelesi açısından sosyal destek oldukça önemlidir. Eğer birey ailesinin yakın destek grubundaki ve profesyonel uzmanların destek gerektiğinde, orada olacaklarını bilirse, yaşamındaki zorluk ve değişikliklerle daha başarılı mücadele edebilmektedir. Böylece sosyal destek ağlarının varlığının bilinmesi problemin sebep olduğu kaygı ve stresi azaltmaktadır.

Sosyal destek, farklı biçimde tanımlanıyor gibi görülse de bütün yazarların görüş birliğinde olduğu nokta sosyal desteğin bireyler arasındaki davranış ve ilişkilerin bazı türlerini kapsadığıdır.

Genel olarak sosyal desteğin iki temel bileşeni olduğu görülmektedir. Bunlar a) ihtiyaç duyulduğunda başvurulabilecek insanların varlığı algısı, b) var olan destekten memnuniyet derecesi bu iki bileşenin bir birleriyle ilişkisi, bireylerin kişiliklerine bağlıdır. Bazı insanlar sosyal destek sağlayan fazla sayıda hazır yardımcıların olmasını isterlerken diğerleri için tek bir kişi yeterli olabilir.

2.1.2 Algılanan Sosyal Destek

Algılama, yaşantıların ve uyarıcıların farkında olmaktır. Rogers (Akt. Nelson-Jones,1982), tüm algılama ve farkındalıkları, geçmiş yaşantıdan oluşan ve geleceğe ilişkin bir hipotez veya tahmini içeren karşılıklı bir etkileşim olarak görmektedir.

İnsanlar bilgilere seçici olarak yaklaşmakta, olayları kodlama ve bunları anlamada, anlamlı biçimde kategorize etmekte bireysel olarak farklılaşmaktadır. Belli bir söz bir kişi tarafından yüreklendirici ve onurlandırıcı biçimde algılanırken başkası tarafından kışkırtıcı veya tedirgin edici olarak algılanabilmektedir (Aydın,2001). Tolman (Akt. Senemoğlu, 2002)'a göre bireyin çevresindeki dünyaya ilişkin algıları, inançları onun etkinliklerini etkilemektedir. Çevremizin yapısı ile ilgili birçok türde biliş oluştururuz. Bu değişik türdeki bilişler ihtiyaç duyulduğunda bireyin yaşam amaçlarına birçok farklı öğrenme yaşantısında oluşan bilişler, bireyin yeni durumlara uyum sağlayabilmesi için bir arada kullanılabilirler. Tolman öğrenmenin fizyolojik dürtülerinden çok, sosyal dürtülerin doyurulması ile ilgili olduğunu ifade etmektedir.

Algılanan destek bireylerin yaşamlarının çeşitli rol alanlarında geliştirdikleri kendilerine değer verildiği, özen gösterildiği, gereksinme duyduklarında başvurabilecekleri insanların bulunduğu, sahip oldukları ilişkilerde tatmin oldukları inancını işaret eden genel bir kanıdır.

Heller ve arkadaşlarına göre (1986; Akt.Elbir, 2000), destek algısının temel bileşeni henüz bilinmemekle birlikte başkalarından yansıyan değerlendirmelerden kaynaklanan değerlilik artırıcı değerlendirmelerin temel bileşeni oluşturduğu düşünülmektedir.

Sosyal destek kavramında özellikle ilişkinin niteliği önem taşımaktadır. Sosyal ilişkinin algılanış biçiminin birey üzerinde bıraktığı etki ilişkinin kalitatif özelliklerini ortaya koymaktadır. Algılanan sosyal destek en genel anlamıyla ilişkiden sağlanan doyum olarak tanımlanmaktadır.

Procidano ve Heller (1983; Akt. Bayram, 1999), çeşitli yaşam olaylarında sevilen, sayılan ve değer verilen kişilerle kurulan ilişkilerden daha fazla doyum sağlandığını ve başkalarınca desteklendiği duygusunun yaşandığını ortaya koymuşlardır. Algılanan sosyal destek ve işlevlerinin yeterli olup olmadığı konusunda kişinin kendi yargısı “algılanan destek” olarak tanımlanır.

Algılanan sosyal destekle ilgili önemli bir kavram da “sosyal ağ” kavramıdır. Sosyal ağ, bireylere sosyal desteği iletmek için temel araçtır. Sosyal ağ bireyin yaşamında önemli, hâlihazırda etkileşimde bulunduğu kişileri kapsamaktadır. Sosyal destek ağı çoğunlukla anne, baba ve arkadaşlardan meydana gelir. Algılanan arkadaş desteği kişinin kendini yeterli ve başarılı hissetme olanağını yakalayarak, yetenekleri geliştirmesine ve sağlıklı benlik algısı oluşturmaya yardım eder. Arkadaş desteği etkili baş etme stratejileri geliştirmeyi sağlayarak, aileden de sosyal destek alır (Taysi, 2000).

Sosyal destek ihtiyacı ve ulaşılabilirliği, kişinin sosyal yaşamı boyunca değişmekte ve birçok olay tarafından etkilenmektedir. Sosyal desteğin birey tarafından olumlu olarak algılanması ve kullanılması için belli şeyler mevcut olmalıdır. Kişi sosyal destek için ihtiyaç algılamalıdır. Desteğin ulaşılabilirliğini algılamalıdır. Desteği nasıl kullanacağını bilmelidir. Görüldüğü gibi pek çok faktör kişinin sosyal desteği kullanmasını etkilemektedir. Kişinin destek ihtiyacı, sosyal desteği istemesi ve kullanmaya başlanması kişinin algılamasını etkilemektedir (Bruhnn ve Philips,1984).

2.1.3 Sosyal Destek Şekilleri

Sosyal destek üzerinde oldukça araştırma yapılan bir alan haline gelmiştir. Sosyal destek öncelikle üç açıdan araştırılmıştır; ağ yapısı, destek işlevleri ve ilişkilerin doğası (Taysi 2000). Destek işlevlerinin neler olabileceği konusunda çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Farklı yazarların görüşlerine dayanarak sosyal desteğin dört ayrı işlevi

belirlenebilir. Bunlar, duygusal destek, bilgisel destek, değerlemesel destek ve materyal destektir.

Sosyal desteğin duygusal işlevi karşısındaki sorunlarını dinleme, duygularını paylaşma, sevgi, saygı, şefkat gösterme gibi davranışlarda gözlenebilir. Bu davranışlar bireyin stresli olayların sonuçları ile duygusal yönden baş edebilmelerini sağlar. Duygusal destek bireylerin psikolojik sağlığı ile yakından ilgilidir. Çünkü duygusal destek içeren davranışlar bireyde çevresindeki kişiler tarafından sevildiği, sayıldığı, anlaşıldığı duygularını uyandırır. Bu duygular kişide özgüven artışı ve sorunlarda ilgilenmede artan bir güdülenme gibi olumlu değişikliklerin ortaya çıkmasına yol açar.

Bilgisel destek, bireye kişisel ve çevresel sorunlarla ilgili olarak bilgi, öğüt verme ve rehberlik etme gibi davranışları kapsar. Birey stres kaynağı ile karşılaştığında büyük olasılıkla sorunu çözmede yetersiz kalmış olabilir. Bu durumda sosyal çevre bireyin daha önceden dikkatini çekmemiş, sorunu çözücü nitelikte olan yeni çözüm yolları önererek bilgisel destek sağlayabilir.

Değerlemesel işlevi içeren davranışlar bireyin kendi davranışları, duyguları hakkında geri bildirim sağlar. Bireyler yeni ve belirsiz ortamlarda özellikle başarı için nesnel bir ölçütün olmadığı durumlarda kendi davranış, duygu ve düşüncelerini değerlendirmek için kendilerini başkaları ile karşılaştırmak isterler. Bu tür sosyal destek bireyin kendini yeterli biçimde değiştirmesine yardımcı olur. (Ünsal, 1998).

Krepsi 'ye göre, (1993; Akt; Torun,1995) sosyal desteğin değerlendirilmesinde nicel ve nitel ölçümler kullanılmaktadır. Nicel ölçümlerle çevredeki yardım edebilecek kişi sayısı ve bu kişilerle görüşme sıklığı ele alınmaktadır ve buna yapısal destek denilmektedir. Nitel ölçümlerde ise diğer kişilerden alınan desteğin ne kadar doyurucu olarak algılandığı duygusal, bilgisel ve maddi destek boyutları yönünden belirlenmektedir.

Khan (1979)'a göre üç tipte destek vardır. Duygusal destek; sempati, hoşlanma, sevmeye, güven verme ve dinlemeyi kapsamaktadır. Bilgi desteği bireyi dinleyerek, problemlerini tartışarak bireyin kendi kararlarını almasında sağlanan destektir. Yardım

desteği ise kişiler arası ilişkilerde karşısındaki bireyin işlerini yapma, ona zaman ayırma ve ona maddi yardımlar sağlamaya y6nelik destektir.

House (1981, Akt. Banaz,1992), sosyal desteği araçsal, duygusal, bilgisel ve değer destek olarak tanımlamıştır. Maddi destek; g6nl6k sorumlulukları gerçekleştirmek için başkalarından sağlanan eylem ya da araçlardır. Duygusal destek; bireyin sevgi, ilgi, Şefkat, saygı, empati ve bir gruba ait olma gibi temel gereksinimleri karşılar. 6rneğin; derslerinde başarısız olan bir 6đrenciyi arkadaşları çalıştırır veya ona sınav taktiklerini 6đretirler. Sosyal destek işlevlerinin birbiriyle i içe olduğu g6r6lm6řt6r.

Jacobson (1986), sosyal destek Őekillerini; sosyo-duygusal destek, fayda desteği ve bilişsel destek olarak tanımlamıştır. Duygusal destek kişinin rahatlık hissini canlı tutan ve bireyin kendini takdir edildiğine, saygı duyulduğuna, sevildiğine ve g6vende hissettiğine inandiğı yardımıdır. Fayda desteği destek alıcılarının, g6nl6k sorumluluklarını yerine getirmede yardımcı olan materyal ve duygusal destektir. Bilişsel destek, destekleyiciler tarafından destek alıcısına verilen tavsiye ve geri bildirimlerdir. Bilişsel destek ayrıca bireyin kendi d6nyasını da anlamasına yardımcı olmaktadır.

2.2. Akademik Başarı

Başarı kavramı Wolman'a g6re (1973), "istenilen bir sonuca ulaşma y6n6nde bir ilerlemedir". Başarı bu kadar geniş kapsamlı tanımlanmakla birlikte eğitimde başarı denildiğinde genellikle okulda okutulan derslerde geliştirilen ve 6đretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler veya kazanılan bilgilerin ifadesi olan "Akademik Başarı" kastedilmektedir (Carter, Good,1973).

Akademik başarı genellikle, 6đrencinin psikomotor ve duyuşsal gelişiminin dışında kalan, b6t6n program alanlarındaki davranış değişmelerini ifade eder (Ahmann&Glock, 1971). Bununla birlikte okulda okutulan derslerle 6đrencilerde sağlanması 6ng6r6len davranış değişiklikleri bilişsel davranışlarla sınırlı değildir (Julian & ark.,1972). Eğitim ve 6đretim etkinliklerinin temel amacı; 6đrencilerde istenen y6nde davranış değişikliklerini sağlamak olduğuna g6re, bu etkinliklerin odak noktasını 6đrenciler teşkil ediyor demektir. B6ylece eğitim amaçları y6n6ndeki davranış

değişikliklerinin öğrencide ne ölçüde gerçekleştiği ve öğrenci başarısına etki eden temel unsurların ne olduğunun ortaya konulması önem arz etmektedir. Ancak eğitim sürecine genel olarak bakıldığında okullarda, zihinsel olarak daha başarılı gözükten bireyler daha çok desteklenmekte, ödüllendirilmekte ancak yaratıcılıkları göz ardı edilmektedir. Bu bağlamda eğitim etkinliklerinin yerine getirilmesinde en önemli işleve sahip olan öğretmenlerin davranışlarıyla, bireyin yaratıcılık gücünü ortaya koymasına, onların yaratıcılık gücünü üst sınırlara kadar geliştirmelerine destek olması gerekir. Bu sebeple toplumların gelişmesi açısından, zihinsel olarak üst düzeydeki bireylere gereksinimi olduğu kadar, yaratıcılık gücü de üst düzeyde bulunan bireylere gereksinimleri vardır. Öğrenci-öğretmen ilişkilerinin niteliği, akademik başarıyı ve öğrenci davranışlarını etkilemektedir. Öğretmenin cana yakın, sempatik, hoşgörülü tavır ve davranışları öğrencilerin istenilen davranışları kazanması açısından önemlidir, bu bağlamda öğretmen-öğrenci ilişkisi birincil bir ilişki türüdür (Celep, 1997; Demirtaş, 1999; 2002).

Dil ve zekâ açısından gelişme büyük ölçüde biyo-fizyolojik olgunlaşmaya bağlıdır. Buna bağlı olarak gelişmiş beyin fonksiyonlarına sahip ergenler, tümevarım, tümdengelim, karşılaştırma, uslamlandırma gibi tüm akıl yürütme yollarını kullanabilirler. Ancak beyin biyolojik ve nöro-fizyolojik olgunlaşması bu tür yeteneklerin ortaya çıkması için yeterli değildir. Piaget, yetişkinlerin önemli bir bölümünün yaşamları boyunca soyut düşünme aşamalarına ulaşamadıkları görüşündedir. Çünkü öğrenme ve gelişme sadece fizyolojik olgunluğa bağlı değildir. Bunun için uygun bir sosyal çevre, yeterli nitelikte ve nicelikte öğrenme yaşantısı gereklidir. Dolayısıyla öğrenme yaşantıları, çok boyutlu ve sosyal düşünme kapasitesini geliştirmeye dönük bir anlayışla geliştirilmelidir (Baştürk,2002).

Levygotsky (1978, Akt. Senemoğlu, 2004), bilişsel gelişimde sosyal çevre ve kültürel yapının önemini vurgulayan görüşleriyle tanınmıştır. Levygotsky'e göre tüm öğrenmelerin kaynağı sosyal çevredir. Çocuğun belli bir duyuşsal özellik ya da bilişsel yeterlik kazanması içinde bulunduğu kültüre bağlıdır. Bu nedenle okulun işbirliği ve dayanışmayı temel alan kültürel yapıya sahip olması gerekir. Bireyin sorumluluk alarak öğrenme yaşantılarına etkin biçimde katılması anne, baba ve öğretmen tarafından özendirilmelidir.

Soyut düşünme yeteneği, ilkokulun son sınıflarında başlamakta ve ergenlik yılları boyunca gelişmektedir. Çocuğun geleceğe yönelik planlar yapabilmesi, davranışlarını eleştirebilmesi, değerler sistemini olgunlaştırabilmesi ve kendi kendini tanıyarak kabul edebilmesi uzun yıllar boyu bir gelişim göstermesi ve onda soyut düşünme yeteneğini kazandırmış olmasını gerektirir (Kılıççı, 1992).

Öğrenme işlemine başlamadan önce öğrenciler, öğrenmenin sonunda elde edeceklerinin gereksinimlerini karşılayıp karşılamayacağını, öğrenme işinde başarılı olup olamayacağını tasarlarlar. Öğrenme ile elde edeceklerinin gereksinimleri doyurma düzeyi ve öğrenmede başarılı olma olasılığının yeterli olduğunu görmesiyle öğrenci güdülenir ve öğrenmeye girişir. Bu içsel sürecin dışsal desteği başarı ödülüdür. Böyle bir ek sonucu algılayan öğrencilerin öğrenmeye yaklaşımının ve performansının farklı olması beklenen bir durumdur. Öğrencinin başarıma isteğini canlı tutmalı ve güçlendirmelidir. Öğrencinin başarı ödülü ve bedelini hissetmesi sağlanmalıdır.

Okulda başarısızlık veya düşük başarı terimi, kapasite ile başarı arasındaki uygunsuzluğa işaret eder ve öğrenci zihinsel gücünün sağlayabileceğinden daha düşük notlar aldığında kullanılmaktadır. Pek çok öğrencinin okul başarısı ile zihinsel kapasitesi arasındaki çelişkide sosyal ve kültürel faktörler rol oynamaktadır. Bu faktörler okul başarısı için yeterli motivasyonu sağlama ya da başarıyı elde etmek için gerekli olanakları kısıtlayan sebeplerdir (Yavuzer,1999).

Öğrencinin ders başarısı üzerinde etkili olan pek çok değişken bulunmaktadır. Öğrenme değişkeni olarak da adlandırılan bu değişkenler, hemen hemen tümüyle fizyolojik, psikolojik ve toplumsal durum ve koşullarla ilgilidir. Öğrenme değişkenleri öğrencinin, öğrenme durumunu dolayısıyla da başarı düzeyini olumlu ya da olumsuz olarak etkilemektedirler. Öğrencinin derslerine karşı öğrenme, ilgi merak ve isteği, uygun çalışma ortamı ve verimli çalışma alışkanlıklarının bulunması, başarı için çevresinden yakınlık ve destek görmesi ve sağlıklı bir bedensel yapıya sahip olması gibi özellikler öğrenmesini kolaylaştırıp başarısını arttırırken tersi durumlarda öğrenmesini güçleştirmektedir (Uluğ,1997).

Yuvalarda yetişip de okul çağında ve daha sonraki yıllarda izlenen çocuklarda şu ortak özellikler belirlenmiştir. İki göze çarpan genel ilgisizlik, çevreye karşı

kayıtsızlıktır. İnsanlarla yakınlık kurmak istemezler. Kolay kolay arkadaşlık kuramazlar. Merak ve girişkenlikleri azalmıştır. Öğrenmeye karşı ilgisiz ve okul başarıları düşüktür. Sözel ve yazılı ifadeleri zayıftır (Yörükoğlu,1996).

Toplumsal açıdan bir trajedi yaratan düşük başarı ile ilişki gösteren etkenler arasında, anne-baba ilgisizliği, eğitim sisteminin yetersizliği, kişilik uyumsuzlukları, kültürel yoksunluk, ergenlerin benimseyebileceği ya da kabul gördüğü bir toplumsal grubun olmaması sayılabilir. Okul başarısı, nadiren sadece zihinsel yeteneklerin sonucudur. Başarısızlık nadiren gerçek bir yeteneksizliğe tekabül eder. Birmingham öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada; başarısız olan deneklerin büyük çoğunluğunun normal hatta üstün zekâlı oldukları saptanmıştır. Kötü randımanın nedeni aileye ya da okula bağlı çatışmalar yani zihin dışı etkenlerdir (Onur,1987).

Ülkemizde öğrencilerin akademik başarılarının değerlendirilmesinde 5'li not düzeni kullanılmaktadır. Tüm ödevler, projeler ve sınavlar 100 tam puan üzerinden değerlendirilmektedir. Akademik başarı puanlarının not karşılığı şöyledir. 85–100(5) pekiyi, 70–84(4) iyi, 55–69(3) orta, 45–54(2) geçer, 44–25(1) geçmezdir.

2.3. Sosyal Destek ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler

İlköğretim çağındaki çocuklar üzerinde yapıla araştırmalarda, sosyal desteğin çocuğun yaşamındaki birçok alanda etkili olduğu, özellikle okul başarısını ve okula uyumunu arttırdığı görülmüştür. Ekonomik açıdan dezavantajlı çocuklarda sosyal desteğin, öz saygının gelişmesinde, okul başarısının artmasında ve çeşitli grup aktivitelerine katılımda çok önemli bir rolü bulunmaktadır (Guest ve Biasini 2001). Ailenin değerleri, öğretmenin ve okulun atmosferi ve destekleyici sosyal çevre öğrencinin motivasyonunu ve akademik yeterliliğini belirleyici rol oynamaktadır (Marchand, Poulson ve Rothlisberg 2001). Akran ilişkilerinden sağlanan sosyal desteğin de öğrencilerin akademik başarısıyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu yaşlarda akran ilişkilerinin niteliği, okula uyumu ve okul başarısını güçlü bir şekilde yordamaktadır. (Wentzel 1991). 1.-2., 4.-5. ve 8.-9. sınıfa giden üç farklı grup üzerinde yapılan araştırmada, sosyal desteğin akademik başarıyı olumlu yönde etkilediği bulunmuştur (Levitt, Guaccı Franco ve Levitt 1994). Yıldırım ve Ergene (2003) lise son sınıf öğrencilerinde sosyal destek alt ölçeklerinden öğretmen ve aile desteğinin akademik

başarıyı anlamlı ölçüde yordadığını, ancak arkadaş desteğinin yordamadığını bulmuşlardır.

Sosyal desteğin, özellikle stresli yaşam olaylarıyla karşı karşıya kalan çocuklarda olumlu ve önemli etkileri olduğu gösterilmiştir. Çocukların stresli yaşam olayları ile uyumları arasındaki ilişki incelendiğinde, stresli yaşamı olan çocukların düşük uyum gösterdikleri bulunmuştur. 4. ve 5. sınıfa giden 250 öğrenci ve ailelerinin incelendiği araştırmada, ailelerin geçmişte yaşadığı stresli yaşam olayları ile ailenin sosyal destek çevresi incelenmiş ve stresli yaşam olayları ile karşılaşan çocuklardan yeterli sosyal destek alanların okula uyumunun olumlu olduğu görülmüştür (Manetti ve Schnerder 1996). İlköğretim öğrencilerinde sosyal destek ve sosyal problem çözme becerilerinin çocuğun davranış ve akademik başarısını anlamlı yönde geliştirdiği, ancak stresli yaşam olaylarının uyumu yordamadığı görülmektedir (Dubow, Tisak, Causey, Hryshko ve Reid 1991).

Boylamsal çalışmalar, evde ve okulda yeterli iletişim desteği gören okulöncesi çocukların, ilköğretim yıllarındaki sosyal ve akademik performansları ile kişilerarası ilişkilerinin daha iyi olduğunu, ergenlik döneminde de bu kazanımların sürdüğünü göstermektedir (Morrison, Rimm-Kauffman ve Pianta 2002). Destekleyici aile tutumlarının yüksek, sert aile tutumlarının düşük düzeyde olduğu bir ortamda yetişen çocukların, ilkokula başladıklarında ve 6. sınıfa gittiklerinde iyi uyum gösterdikleri, destekleyici aile tutumunda kız ve erkek çocukların 6. sınıfta daha iyi akademik performans gösterdikleri görülmektedir (Pettit, Bates ve Dodge 1997). 3. sınıfa giden 139 yoksul aile çocuğu üzerinde yapılan araştırmada, anne ile iletişimi zayıf olan erkek ve kız çocuklarında dışa yönelim problem davranışları ile kızlarda içe yönelim problem davranışları görülürken, akademik yetenekle ilişkili bulunmamıştır (Ackerman, Brown, D'Eramo ve Izard 2002). Öğretmen-öğrenci arasındaki iletişim eksikliğinin de çocuğun akademik performansını düşürdüğü görülmektedir (Birch ve Ladd 1997).

Halle, Kurtz-Costes ve Mahoney (1997), ekonomik açıdan dezavantajlı Afrikalı ve Amerikalı ailelerin eğitime yönelik inanç ve davranışlarının, çocuklarının akademik başarısını etkilediğini bulmuşlardır.

(Grolnick ve Ryan 1989), 3. ve 6. sınıf öğrencileri ile yaptıkları araştırmalarında ailenin özerklik desteğinin çocuğun kendini değerlendirmesi, uyum ve okul başarısıyla olumlu yönde ilişkili olduğunu saptamışlardır.

2.4. İlgili Araştırmalar

İlgili yayınlar ve araştırmalar bölümünde algılanan sosyal destek ve akademik başarı konularında yurt dışı ve yurt içinde yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.4.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Blachard ve Biler (1971, Akt.Baştürk,2002) araştırmalarında baba yoksunluğu yada babadan ayrılma ile okul başarısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çocukları dört gruba ayırmışlar. Babasından erken (5 yaşından önce) ayrılanlar, babasından geç (5 yaşından sonra) ayrılanlar, babasıyla az birlikte (haftada altı saatten az) olanlar, babasıyla çok (günde en az iki saat) birlikte olanlar. Araştırmada bu grupların ders notları ve akademik başarı testi puanları incelenmiş, babasıyla çok birlikte olan grubun diğer üç gruba göre daha başarılı oldukları bulunmuştur.

Harter (1985), “Çocuklar ve Ergenler İçin Sosyal Destek Ölçeği’ni” Cooley ‘nin görüşlerini değerlendirmek için kullanmıştır. Araştırmacı, Cooley’nin kişi için önemli olan insanlara ait düşüncelerinin o insan tarafından algılanması sonucunda oluştuğu görüşünü temel almıştır. Araştırmanın amacı çocuklar için önemli olan dört kaynak açısından algılanan olumlu saygının kendilik değerini belirlemedeki rolünün ne olduğunu incelemektir. Bu dört kaynak ise ebeveyn, öğretmen, sınıf arkadaşı ve yakın arkadaştır. Harter 8 yaşından 15 yaşına kadar çeşitli yaş grubundaki çocuklarla çalışmıştır. Çeşitli yaş gruplarında algılanan sosyo-duygusal destekle kendilik değeri arasındaki ilişki. 50 ile. 56 arasında bulunmuştur. Eğer kişi onun için önemli olan kişilerin ona saygı duyduğunu, değer verdiğini algılıyorsa kendilik değeri de yükselmektedir.

Kenny (1990), üniversite son sınıf öğrencilerinin aile bağlılığını algılamalarını, aile bağlarının değerini ve tutarlılığını incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 102 kız, 57 erkek olmak üzere 159 öğrenci oluşturmaktadır. Bulgular erkeklerin sosyal destek

konusundaki aile rolünü orta düzeyde, kızları ise oldukça yüksek düzeyde algıladıklarını göstermiştir. Kızlar stres durumunda daha fazla aile desteğine ihtiyaç duymaktadır. Birinci sınıflarla son sınıflar arasında aile desteği algısı yönünden bir farklılık bulunmamıştır. Duygusal destek sağlamada ve özerkliğin gelişiminde ailenin rolü, boyutları ile kariyer planlamanın ilişkili olduğu bulunmuştur. Aile desteğinin kalitesi ve sürekliliği ile ilgili öğrencilerin algısında zamanın etkili olmadığı ancak cinsiyet farkı olduğu gözlenmiştir.

Mosselam ve arkadaşları (1990, Akt. Baştürk, 2002) tarafından okul başarısı ile anne, baba iletişimi arasındaki ilişki incelenmiştir. 92 ergenin oluşturduğu sosyo-ekonomik düzeyi farklı iki ayrı grup ele alınmıştır. Aile içi iletişimin iyi olduğu ve ergen açısından çok işlevli olan dengeli aileler, ergen için başarıyı destekleyici olumlu bir faktör oluşturmaktadır. Buna karşılık dengesiz ilişkilerin olduğu ailelerde ergen yeterli duygusal destek ve güven duygusundan yoksun olduğu için bu durum ergenin başarısı için olumsuz bir faktör oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda ergenin okul başarısının düşmesiyle aile ilişkilerindeki bozulma arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Windle (1991), yaptığı araştırmada, 975 ergende karakter, algılanan aile ve arkadaş desteği, depresif belirtiler ve suçluluk etkinliklerinin karşılıklı ilişkisini incelemiştir. Bulgularda depresif belirtiler ile suçluluk ve düşük aile ve arkadaş desteği arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ailenin duygusal desteği azaldıkça depresyon ve suçluluk davranışı gösterme olasılığı artmıştır.

Greenberg (1993, Akt. Judge, 1998) akademik başarı ve sosyal destek arasındaki ilişkiye dönük yaptığı araştırmasında sınıf değişikliği yaşayan, sınıf öğretmeni ve arkadaşlarından uzak kalan öğrencilerin başarı grafiklerinde önemli bir düşüş olduğunu gözlemiştir.

Paulson (1994), "9".sınıf öğrencilerinin okul başarısı ile ebeveyn tutumu ve katılımı arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, ilk olarak erken ergenlerin başarı sonuçlarına ebeveyn tutumunun ve katılımının etkisinin ne olacağı; ikinci olarak ergenlerin ve ebeveynlerinin arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Bu araştırmaya 247 dokuzuncu sınıf öğrencisi ve bu öğrencilerin ebeveynleri katılmıştır. Başarıda ergenler

tarafından bildirilen hem annenin hem ebeveynin talepleri, sorumluluğu ve ebeveynin katılımı başarı sonucunun değişkenliğinin anlamlı bir miktarını yordadığı görülmüştür.

Hoverton ve arkadaşları (1994), “problemlili zenci ergen erkeklerde benlik saygısı ve başarı” adlı araştırmalarında; öğretmenleri tarafından problemlili oldukları belirlenmiş zenci erkeklerde benlik saygısı ve akademik başarıyı araştırmışlardır. Kırsal alanlarda yaşayan yaşları 11–16 arasında değişen 42 lise öğrencisine Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği ve Standford Başarı Testleri uygulanmıştır. Benlik saygısı ve başarı test bataryasının bölümleri ve fen, matematik alt testleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Benlik saygısı seviyesi, ayrıca genel not ortalaması, sosyal çalışmalar ve İngilizce derslerinden alınan notlar ile ilişkili bulunmuştur. Benlik Saygısı Ölçeği alt ölçekleri arasında ve akademik kapsam alanları arasında da ilişki bulunmaktadır.

Levitt ve arkadaşları (1994), “çocukluk dönemi ve ergenlik döneminde sosyal destek ve başarı” ilişkisini incelediği araştırmasında, üç farklı sınıf seviyesinde etnik bakımdan karma okula devam eden öğrencilerde sosyal destek ve okul başarısı arasındaki ilişki araştırılmıştır. 120 Afrika kökenli Amerikalı, 101 Avrupa kökenli Amerikalı ve 112 İspanyol kökenli Amerikalı öğrenciler ile kişisel görüşmeler gerçekleştirmiştir. Sosyal destek, yaşam stresi, yalnızlık ve akademik benlik kavramları değerlendirme sonuçlarına dâhil edilmiştir. Akademik başarı şu şekillerden oluşmaktadır. Sınavlardan elde edilen notlar, Standford Test Başarı Sonuçları ve öğretmenlerin değerlendirmesi. Sınıf seviyeleri ile değiştirilen özel etkiler dışında kendini değerlendirme yoluyla sosyal destek ile başarı arasındaki hem doğrudan hem de dolaylı ilişki bulunmuştur.

Levitt ve arkadaşları (1995), sosyal desteğin öğrencilerin başarılarını arttırmada yada engellemedeki etkisini bulmaya yönelik yaptıkları çalışmaların da sosyal destek üyelerinden elde edilen desteğin başarıyı doğrudan etkilemediği, ancak destek kaynaklarının tutumu ile etkileşim içinde olduğunu bulmuşlardır. Sosyal destek üyelerinden sağlanan güçlü destek ve olumlu tutum bütünlüğünün okul başarısında itici güç olduğunu vurgulamışlardır.

Taris ve Book (1996, Akt. Nazlı, 2000) çalışmalarında çocukların ileride eğitimde başarılı olmalarını ebeveynlerinin sevgi ve ilgi gösterip göstermemesine ve

koruyucu olup olmamasına bağılı olduğunu belirtmektedirler. Ebeveynlerini sevgi dolu ve sıcak olarak algılayanlar, koruyucu olarak algılayanlara göre daha başarılı oldukları, eğitimlerini kesintisiz tamamladıklarını bulmuştur.

Wenz ve arkadaşları (1997), “ortaokuldaki ergenlerin stresi, sosyal desteği ve uyumu” adlı araştırmasında; okul kaygısı, sosyal destek ve uyum değişkenlerini ele almıştır. Bu araştırmaya 6, 7 ve 8. sınıflardan toplam 482 öğrenci katılmıştır. Farklı seviyelerdeki stres ve sosyal desteğin öğrencilerin benlik saygısı, depresyon duygusu ve okuldan hoşnutsuzluk ilişkilerinin analizi için çoklu regresyon kullanılmıştır. Ergenin çeşitli kişisel özellikleri de değerlendirmeye katılmıştır. Sonuçlara göre yüksek akademik stres ve aileden gelen düşük seviyeli duygusal desteğin, düşük akademik benlik saygısıyla ilişkili olduğu; yüksek akran stres seviyesi ve akranlardan düşük seviyeli desteğin, düşük seviyeli sosyal benlik saygısı ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Aile dışındaki kişilerden gelen problem çözme desteği ergenin okula bağlılık seviyesi üzerindeki öğretmenin ve kuralların etkilerini değiştirebilmektedir.

Richman, Rosenfeld ve Lawrence (1998), yaptıkları araştırmada, 2 hipotez üzerinde durmuşlardır: 1) Risk altındaki ortaokul ve lise öğrencileri sekiz sosyal destek türünün her birini kimlerin sağladığını düşünmektedir. 2) risk altındaki bu öğrenciler için bu sosyal destek türleriyle okulla ilgili değişkenler açısından nasıl bağlantılar kurulabilir? Araştırma sonucunda hem ortaokul hem de lise öğrencilerinin en büyük destek kaynağı ailelerinden ve bakıcılarından aldıkları bulunmuştur. Aileler ortaokul öğrencileri için sekiz destek türünden altısını karşılamaktadır. Bunlar; takdir desteği, meydan okuma desteği, duygusal destek, duygusal meydan okuma desteği, gerçeği doğrulama desteği ve kişisel yardım desteğidir. Bu düzey için arkadaşlar üç destek sağlamaktadır. Bunlar, dinleme, takdir ve duygusal destektir. Lise düzeyinde aileler, sekiz destek türünün tamamını karşılarken, öğretmenlerin üç, arkadaşların ise iki destek türünü karşıladıkları görülmüştür.

Beest ve Baervelat (1999), araştırmasında ergenlerin anne, baba ve arkadaşlarından algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 1528 ergen üzerinde yürüttüğü çalışmasında arkadaş desteği algısı yüksek olan öğrencilerin anne, baba desteği algılarının da yüksek olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla anne, baba desteği

ve arkadaş desteği arasında pozitif bir ilişki vardır. Ayrıca, aileden destek görmeyen ergenlerin daha az yaşıt desteği algılama ya da alma eğilimli olmadıkları saptanmıştır.

Jonhson ve Kirk (2000), “ilkokul öğrencileri arasında gerçekleştirilen grup çalışmalarının akademik başarıya etkisi” adlı çalışmasında akranlarla sosyal etkileşim içinde olan çocukların akademik başarılarının durumunu incelemiştir. Bu çalışmada akademik başarıyı etkilediği düşünülen altı faktör incelenmiştir. Bunlar akran etkisi, ebeveynlerin eğitim durumu, evde okunan materyal sayısı, cinsiyet, ırk ve etnik yapı, bedava ve ya indirimli olarak öğle yemeklerine katılımdır. Dördüncü sınıftan sekizinci sınıfa kadar 200 öğrenci üzerinde Ulusal Gelişimsel Eğitimi Değerlendirme (NAEP) testi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda yapılan analizlerde akran etkisinin dördüncü sınıftan sonra azaldığını saptamıştır.

Rigby (2000), okulda arkadaş baskılarının ergenlerin algıladıkları sosyal desteğe etkisini incelediği araştırmasını Güney Avustralya’da orta öğretime devam eden 845 ergen üzerinde yapmıştır. Araştırma sonucunda hem kız hem de erkek öğrencilerde arkadaş baskısı arttıkça algılanan sosyal destek düşük seviyede bulunmuştur. Ayrıca arkadaş baskısı yüksek, algılanan sosyal destek düzeyi düşük öğrencilerin ruh sağlıklarının da olumsuz olarak etkilendiği bulunmuştur.

Bru, Murberg ve Stephens (2001), ergenlerdeki sosyal destek, olumsuz yaşam olayları ve anti-sosyal davranışları inceledikleri çalışmayı Norveç’te eğitim gören 1027 ergen üzerinde yapmışlardır. Araştırma sonuçlarında kız ve erkek öğrenciler için olumsuz yaşam olayları ile anti sosyal davranışlar arasında pozitif ilişki bulunmuştur.

Vong ve arkadaşları (2002), “motivasyonel yönelim ve akademik başarı yordayıcıları olarak destek, ebeveyn bağlılığı, yeterlilik ve benlik değeri algıları” adlı araştırmasında; öğrencilerin öğretmen desteğini, ebeveyne bağlılıklarını, kendi yeterliliklerini ve benlik değerlerini algılamalarının motivasyonel yönelim ile test başarı performansını yordayacağını öne süren hipotezin doğruluğunu araştırmışlardır. Bu araştırmaya etnik bakımdan farklı okullardan 135, 6.sınıf ve 91, 9.sınıf öğrencisi katılmıştır. Regresyon analizine göre, destek, ebeveyn katılımı, skolastik yeterlilik, benlik değeri değişkenleri akademik kriter değişkenlerini yordamaktadır.

Chen (2003), “ergenlerin ailelerinden, akranlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları destek ve akademik başarıları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırma Honkong’daki 270 ortaokul öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Çalışmanın amacı ailenin, öğretmenlerin ve akranların öğrencilerin akademik başarılarına etkisini incelemektir. Bilgiler anket yapılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda ailesinden sosyal destek idrak eden, öğretmenlerinden ve akranlarından sosyal destek alan öğrencilerin akademik başarılarının arttığı gözlenmiştir.

2.4.2. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Banaz (1992), lisede okuyan 401 ergen üzerinde yaptığı araştırmasında sosyal destek kaynakları ve stres ile ruh sağlığı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Ergenlerin ruh sağlığı üzerinde ailenin önemli bir etkisi olduğunu saptamıştır. Araştırmada ergenleri en çok endişelendiren konuların başında gelecek kaygısı diyebileceğimiz konuların geldiği bulunmuştur. Ayrıca ergenlerin arkadaş ilişkilerini sorun olarak algıladıkları sonucuna varılmıştır.

Çakır (1993), yapmış olduğu araştırmasında, 12–22 yaş grubundaki gençlerde çok yönlü algılanan sosyal destek ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlilik çalışmasını yapmıştır. Araştırma sonucunda, yaşlar ve ergenlik evrelerine göre oluşturulmuş yaş grupları arasında algılanan sosyal destek arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca sosyo-kültürel düzey ve yaş değişkenlerinin algılanan sosyal desteği etkilediği de saptanmıştır. Yaş gruplarına göre sosyal desteğin en çok hangi kaynaktan algılandığı araştırılmış, 12–14 ve 18–22 yaşlarında en fazla desteğin aileden, 15–17 yaş grubunda diğer önemli kişilerden algılandığı görülmüştür.

Saral (1993), öğrencilerin uyum düzeyleri ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında iki kardeşi olan öğrencilerin, çok kardeşi olan öğrencilerden daha çok başarılı oldukları, tek ya da iki kardeşi olan öğrencilerin akademik başarı ve uyum düzeyleri arasında olumlu bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

İlkin (1994), ilkokula giden çocukların, kendilik algılarını ve algıladıkları sosyal desteği, incelemiştir. Araştırmada ayrıca genel kendilik değeri ile çeşitli alanlara ilişkin başarı algısı ve sosyal destek arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu amaçla araştırmada,

Harter'ın (1985) geliştirdiği Kendilik Algısı Profili; sosyal desteği incelemek için, yine Harter'ın geliştirdiği Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya üç ayrı sosyo-ekonomik düzeyden gelen 9, 10 ve 11 yaşındaki 450 kız ve erkek öğrenci katılmıştır. İstatistiksel analiz sonuçlarına göre, Cinsiyet, SED ve yaş değişkenleri hem Kendilik Algısı Profiline alt ölçeklerinden elde edilen puanlar, hem de Sosyal Destek Ölçeğinin alt ölçeklerinden elde edilen puanlar üzerinde fark yarattığı saptanmıştır.

Tahran (1994), Ankara'da 370 öğrenci ile ergenlerin sosyometrik statüleri, cinsiyetleri, akademik başarıları, sınıf düzeyleri ve devam ettikleri okulların sosyo ekonomik statüsü ile yalnızlık duyguları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırması sonucunda, yalnızlık ve akademik başarı arasında, öğrencilerde yalnızlık düzeyi arttıkça akademik başarının düştüğü gözlenmiştir.

Torun (1995), yaptığı çalışmada, tükenmişlik, aile yapısı ve sosyal destek ilişkileri üzerinde bir inceleme yapmıştır. Araştırmanın örneklemini 71 öğretmen, 57 satış elemanı, 41 trafik polisi ve 41 laborant oluşturmuştur. Bulgular, tükenmişliğin, aile yapısı ve sosyal destekle; aile yapısı ve sosyal desteğin de birbiriyle ilişkili olduğunu göstermiştir.

Güngör (1996), üniversite öğrencilerinin arkadaş ve aileleri ile ilişkilerini sosyal destek, yalnızlık ve doyum bağlamında incelemiştir. Araştırmaya katılan 206 öğrencinin genel olarak sosyal destek algılarının yüksek, arkadaş ve aileleri ile olan ilişkilerinden memnun oldukları, yalnızlık düzeylerinin ise düşük olduğu bulunmuştur. Ele alınan değişkenler cinsiyetlere göre karşılaştırıldığında kızların erkek öğrencilere oranla arkadaşlarından, erkeklerin ise ailelerinden daha çok sosyal destek algıladıkları görölmüştür.

Güngör (1996), üniversite öğrencilerinde sosyal destek, negatif yaşam olayları, öfkenin iade edilme biçimi ile kendini suçlamanın fiziksel sağlık ve sosyal uyumla olan ilişkilerini incelediği çalışmasında, sosyal destek ile fiziksel rahatsızlık arasında güçlü pozitif bir ilişki ortaya çıkmıştır. Sosyal destek ile öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Araştırma sonucunda sosyal desteğin gerek fiziksel sağlığı, gerekse uyumu üzerinde en fazla etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

Özcan (1996), ilkokul öğrencilerinin özgüvenleri, akademik başarıları ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırması sonucunda, tek ve az çocuklu ailelerde akademik başarı yüksek bulunmuştur. Anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça akademik başarının arttığı, yine ailenin ekonomik seviyesi arttıkça akademik başarının arttığı bulunmuştur. Boşanmış anne ve babanın çocuklarında ise akademik başarı düşük bulunmuştur.

Özen (1998), eşler arası çatışma ve boşanmanın çocukların davranış ve uyum problemleri, sosyal destek üzerindeki rolünü incelediği araştırmasında, çatışmasız anne, babaların çocuklarının daha fazla sosyal destek algıladıkları bulunmuştur. Kızlar erkeklere oranla daha fazla duygusal destek algılamaktadırlar. Çocukların ebeveyn, arkadaş ve çevrelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyi artarken, problem düzeyinde azalma bulunmuştur.

Aslıhan (1998), parçalanmış ve tam aileye sahip çocukların öz kavramı, depresyon düzeyi ve akademik başarılarını incelediği çalışmasında, depresyon düzeyi arttıkça öz kavramı ve akademik başarı düşmektedir. Öz kavramı yükseldikçe okul başarısı artmaktadır. Ayrıca parçalanmamış aileye sahip öğrencilerin akademik başarıları yüksek bulunmuştur.

Erelçin (1998, Akt. Kağıtçıbaşı,1999), yaptığı araştırmasında bireyin ait olduğu grup içinden ve bunun dışından kimselere yardım etme ve onlardan yardım beklentileri psikolojik ve maddi kaynaklar için ayrı ayrı incelenmiştir. Bireylerin grup içinden ve dışından olan kimseleri ne kadar destekleyebileceklerini ve onlardan ne kadar destek bekleyecekleri saptanmıştır. Araştırma sonucunda, insanların psikolojik destek alma ve verme konusundaki beklentilerinin maddi konulardaki beklentilerinden daha fazla olduğu bulunmuştur.

Şirvanlı (1998), eşler arası çatışma ve boşanmanın çocukların davranış ve uyum problemleri üzerindeki rollerini incelemiştir. Araştırma Ankara'nın Çankaya ilçesindeki anaokulu, ilköğretim okulu ve liselerden seçkisiz olarak belirlenen toplam onbeş kurumda 5, 10, 13, ve 16 yaş grupları için uygun sınıflar seçilmiş, bu sınıfların öğrencileri arasından anne ve babaları belirlenen ölçütlere uyanlar içerisinden seçkisiz olarak belirlenen 421 denekten oluşan bir örneklem üzerinde uygulama yapılmıştır.

Deneklerin 196'sı erkek, 225'i kızdır. Anne-baba için belirlenen uygunluk ölçütleri ise, her ikisinin de en az lise mezunu ve halen çalışıyor olmalarıdır. Boşanmış annelerin ise, en az lise mezunu ve halen çalışan, boşanmasının üzerinden en az bir yıl geçmiş ve halen yalnız yaşayan kişiler olmaları koşulunu uymaları aranmıştır. Elde edilen istatistiksel analiz sonuçlarına göre, (a) çatışmalı ve boşanmış anne-babaların çocuklarının ÇDDÖ toplam puanlarıyla belirlenen psikolojik problem düzeyleri ve kaygı düzeylerinin, çatışmasızlara oranla daha yüksek olduğu; (b) çatışmasız anne-babaların da erkek çocuklarının, çatışmalıların kız ve erkek, boşanmışların da erkek çocuklarına oranla anlamlı düzeyde daha az toplam probleme sahip oldukları, boşanmışların kızlarında gözlenen farkın da anlamlı olmamakla birlikte aynı yönde olduğu; (c) çatışmalı anne-babaların 13 yaşındaki kız çocuklarının depresyon düzeylerinin de, çatışmasız anne-babaların 13 yaşındaki çocuklarına oranla daha yüksek olduğu; (d) kız çocuklarının kaygı düzeylerinin, erkeklerinkine oranla daha yüksek olduğu; (e) çocukların toplam problem, depresyon ve kaygı düzeylerinde yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı; (f) çatışmasızların çocuklarının, çatışmalı ve boşanmışlarınkine göre çevrelerinden daha fazla sosyal destek algıladıkları; (g) çatışmalıların 13 yaş çocuklarının çatışmasızların aynı yaş grubu çocuklarına, boşanmışların 16 yaş çocuklarının da çatışmalıların aynı yaş grubu çocuklarına oranla daha az sosyal destek algıladıkları; (h) kızların çevrelerinden daha fazla sosyal destek algıladıkları; (i) çocukların yaşları büyüdükçe daha az sosyal destek algıladıkları; (j) çocukların depresyon ve kaygı ölçeklerine verdikleri tepkilere dayanan kendini değerlendirme ölçümleri ile annelerinin değerlendirmelerine ölçümleri ile annelerinin değerlendirmelerine dayanan uyum ölçümleri arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu; (ı) anne-baba arasındaki evlilik uyumunun azalmasıyla çocuklardaki uyum problemlerinin artması arasında ilişki olduğu bulunmuştur.

Güçray (1998), yaptığı çalışmada sosyo-demografik değişkenlerle, aile ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ve atılganlığın karar verme stilleri ile olan ilişkisini lise öğrencileri üzerinde incelemiştir. Bulgular karar verme stilleri ile sosyal destek, atılganlık ve alınan sosyo-demografik değişkenler arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermiştir. Ayrıca uyumsuz karar verme stilleri olan ilgisizlik, kaçınma ve aşırı uyarılmışlık stilleri, sosyal destek ve atılganlık arasında negatif yönde, seçicilik stili ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Budak (1999), lise öğrencilerinde algılanan sosyal destek düzeyi ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışması sonucunda, aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek arttıkça problem çözme becerisinin de arttığını bulmuştur. Problem çözme becerisi ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.

Bayram (1999), bir grup gençte ruhsal belirti ile sosyal destek ilişkisi konulu araştırmasında algılanan aile ve arkadaş desteğinin 18 yaş ve üzeri kişilerde en yüksek düzeyde iken 14 yaş ve daha küçük çocuklarda algılanan aile ve arkadaş desteğinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ekonomik düzey ve aylık gelirin yükselmesine bağlı olarak algılanan aile ve arkadaş desteğinin arttığı gözlenmiştir. Başarı değişkenine göre yedi ve daha fazla zayıf olan deneklerin algıladıkları aile ve arkadaş desteği düşük iken, zayıf olmayan deneklerin algıladıkları aile ve arkadaş desteğinin en yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Okanlı (1999), Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Yüksek Okulu öğrencilerinin, aile ve arkadaşlarından algılanan sosyal destek ile anksiyete düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, aileden algılanan sosyal destek ile arkadaşlardan algılanan sosyal destek arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunurken, aile ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ile sürekli anksiyete arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Taysi (2000), benlik saygısı, aile ve arkadaşlardan sağlanan sosyal destek konulu araştırmasında Ankara'da çeşitli üniversitelerde, yurttan ve ailesi yanında kalan 201 öğrenci seçilmiştir. Araştırma sonucunda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla sosyal destek algıladıkları bulunurken, her iki cinsiyette en fazla sosyal destek algılanan kaynağın aile olduğu bulunmuştur.

Elbir (2000), lise birinci sınıf öğrencilerinin sosyal destek düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelendiği çalışmada algılanan arkadaş desteği, kızlarda daha yüksek bulunmuştur. Aylık gelir düzeyine göre aileden algılanan sosyal destek düzeyi artmaktadır. Karşı cinsten arkadaşı olanların daha fazla arkadaş desteği algıladıkları bulunmuştur.

Yılmaz (2000), anne-baba tutumları ile ergenlerin davranışları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, lise öğrencilerinin anne-baba algısı arttıkça kendi davranış biçimlerinden daha çok hoşnut oldukları ortaya çıkmıştır.

Erdeğer (2001), lise öğrencilerinin sosyal destek düzeylerini, yalnızlık düzeyleri ve bazı kişisel özelliklerine göre incelemiştir. Ayrıca, lise öğrencilerinin sosyal destek düzeyleri cinsiyet, akademik başarı durumları, anne ve babalarının eğitim durumları, ailelerin gelir durumları, ana-baba tutumları, arkadaşlık ilişkileri ve kardeşleriyle ilişkileri gibi bağımsız değişkenlere göre irdelenmiştir. Araştırmaya 375 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri üç veri toplama aracı ile toplanmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni olan sosyal destek düzeyini belirlemek için “algılanan Sosyal destek Ölçeği”; yalnızlık düzeyini belirlemek için “Ucla Yalnızlık Ölçeği”; diğer bağımsız değişkenler için araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin sosyal destek düzeylerinin annelerinin ve babalarının eğitim durumlarına ve ailelerinin gelir durumuna göre değişmediği bulunmuştur. Öğrencilerin yalnızlık düzeyleri ile sosyal destek düzeyleri arasında negatif yönde doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuş ve kız öğrencilerin sosyal destek düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Akademik başarı durumlarını iyi olarak algılayan öğrencilerin ASDÖ puanlarının ortalaması, akademik başarı durumlarını orta ve zayıf olarak algılayan öğrencilerin ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Akademik başarı durumlarını orta ve zayıf olarak algılayan öğrencilerin ASDÖ puanlarının ortalamaları arasında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır. Otoriter ve koruyucu tutuma sahip ailelerden gelen öğrencilerin sosyal destek puanlarının ortalamaları arasında fark görülmezken, demokratik tutuma sahip ailelerden gelen öğrencilerin sosyal destek puanlarının ortalaması, otoriter ve koruyucu ailelerden gelen öğrencilerin ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Arkadaşlık ilişkilerinden memnun olanların ASDÖ puanlarının ortalaması arkadaşlık ilişkilerinden kısmen memnun olan ya da hiç memnun olamayan öğrencilerin ASDÖ puanlarının ortalamaları arasında ise anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır. Kardeşleriyle ilişkilerinden memnun olan öğrencilerin ASDÖ puanlarının ortalaması, kardeşleriyle ilişkilerinden memnun olmayan öğrencilerin ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Kardeşleriyle ilişkilerinden kısmen memnun olan öğrencilerle memnun

olamayan öğrencilerin ASDÖ puanlarının ortalamaları arasında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Baştürk (2002), ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerde sosyal desteğin akademik başarıya etkisini araştırmıştır. Araştırma bulgularına göre, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla arkadaşlık ve aile desteği algıladıkları bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ve çalışıp çalışmamam durumu öğrencilerin algıladıkları arkadaş desteğini etkilemezken aile desteği algılarını yükselttiği bulunmuştur.

Nilhan ve Duygun (2003), zihinsel engelli ve sağlıklı çocukların annelerinde stres belirtileri, stresle başa çıkma yolları ve algılanan sosyal desteğin tükenmişlik düzeylerine incelemişlerdir. Sonuçta ailelerinden ve çevrelerinden sosyal destek gören annelerin stresle daha kolay başa çıktıklarına ulaşılmıştır.

Uzman (2004), sosyal destek düzeyleri farklı üniversite öğrencilerinin kimlik statüleri adlı araştırmasında, üniversite öğrencilerinin ailelerinden ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeylerine göre kimlik statülerini incelemiştir. Örneklem 1653 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğrencileri kimlik statülerinin aileden ve arkadaştan algıladıkları sosyal destekten etkilendiği görülmüştür. Başarılı kimlik ve bağımlı kimlik statüsündeki öğrenciler, ailelerini yüksek düzeyde destekleyici olarak algılamışlardır. Ayrıca başarılı kimlik statüsündeki öğrenciler tarafından arkadaşlar da yüksek düzeyde destekleyici olarak algılanmıştır.

Yıldırım ve Ergene (2004), lise son sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının yordayıcısı olarak sınav kaygısı, boyun eğici davranışlar ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmaya lise son sınıfta okuyan 663 öğrenci katılmıştır. Veri toplama araçları olarak, Sınav Kaygısı Envanteri (SKE), Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği (BEDÖ), Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ) ile araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Veriler regresyon tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, aile desteği boyun eğici davranışlar, öğretmen desteği ve sınav kaygısı değişkenleri akademik başarıyı manidar olarak yordamakta, arkadaş desteği ise yordamamaktadır.

Literatüre baktığımızda son yıllarda ülkemizde sosyal destek ile ilgili yapılan araştırmaların sayıca arttığını görmekteyiz. Sosyal destekle ilgili yapılan bu araştırmalarda sosyal desteğin çeşitli değişkenlerle arasındaki ilişkilere dikkat çekilmiştir. Bu araştırmaların sosyal desteğin insan hayatındaki yerinin ve öneminin anlaşılması açısından büyük önem taşıdıkları düşünülmektedir. Ancak yurtdışında ve yurtiçinde sosyal destek ve akademik başarının ilköğretim birinci kademe öğrencileri üzerindeki etkisini araştıran çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Yapılan bu araştırmanın, sosyal desteğin ilköğretim birinci kademe öğrencileri üzerindeki genel etkisini anlamamızda da yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analiz edilmesinde kullanılan istatistiksel teknikler ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarılarını sosyal destek kaynakları açısından inceleyen bu araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Algılanan sosyal destek kaynakları ile akademik başarı arasında ilişkisel tarama yapılmıştır. İlişkisel tarama iki veya daha çok değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Bu yöntemeye dayanan araştırmalarda, aralarında ilişki aranacak değişkenler tekil taramada olduğu gibi, ayrı ayrı sembolleştirilir (Karasar, 2004). Çalışmada nicel ve nitel verileri bir arada içeren araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın hem nicel hem nitel verilerle desteklenmesinin araştırmanın güvenilirliğini destekleyeceği ve çapraz kontrollere olanak sağlayacağı düşünülmüştür. Bu sebeple akademik olarak başarılı ve başarısız olan öğrencilerle arkadaşlarının, ailesinin ve öğretmenlerinin destekleri konusunda düşüncelerini almak amacıyla görüşmelere yer verilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Adana ili Seyhan ilçesindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarında beşinci sınıfa devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma evreninin büyük olmasından dolayı örneklem alma yöntemine gidilmiştir. Bu çalışmada nicel ve nitel veri toplama yöntemleri birlikte kullanıldığından örneklem seçimi iki aşamada yapılmıştır.

Birinci Aşama: Araştırmanın nicel verilerinin toplanmasına yönelik olarak olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden küme örnekleme yöntemiyle Adana ili

merkez ilçelerinde bulunan Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarından birer okul belirlenmiştir. Bu okulların 5. sınıflarında seçkisiz olarak belirlenen 11 Şube araştırmaya alınmıştır. Örneklem seçileceği okulların sosyo-ekonomik düzeylerinin belirlenmesinde Adana İli Milli Eğitim Müdürlüğü'nden bilgi alınmıştır. Her sosyo-ekonomik düzeyden okullarda uygulama yapılırken amaç, her okulda uygulanan anket sayısında 100 hedefini geçerek toplamda hedeflenen 300 üzerinde anket sayısına ulaşmak olarak seçilmiş ve uygulama bu amaca göre yapılmıştır. Böylece uygulamaya katılan öğrencilerin okullarının sosyo-ekonomik düzeylerinin dağılımının birbirine yakın olması sağlanmış ve örneklem dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklem Alınan Öğrencilerin Okullara ve Cinsiyete Göre Dağılımı

İlköğretim Okulları	Kız		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
A	37	%26	42	%27	79	%26
B	58	%40	65	%40	123	%40
C	50	%34	53	%33	103	%34
Toplam	145	%100	160	%100	305	%100

Tablo-1'de görüldüğü gibi veri toplanan okullardaki öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, araştırmaya alınan öğrencilerin 160'ı erkek, 145'i ise kız öğrencilerden oluşmaktadır.

İkinci Aşama: Nitel verilerin toplanması amacıyla olasılık temelli olmayan örneklem yöntemlerinden amaçlı örneklem yöntemiyle her sınıftan bir başarılı ve bir başarısız olmak üzere toplam 20 öğrenci görüşmelerin yapılması için örneklem alınmıştır. Başarılı ve başarısız öğrencilerin seçiminde sınıf öğretmenin görüşleri ve akademik başarı puanları göz önüne alınmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak iki ölçme aracı kullanılmıştır. Bu ölçme araçlarından birincisi, öğrencilerin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal desteğin akademik başarılarını nasıl etkilediğini belirlemek amacı ile araştırmacı tarafından geliştirilen Sosyal Destek Anketidir. Anket geliştirilirken Harter tarafından geliştirilen ve İlkin tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan Sosyal Destek ölçeği (Manuel For The Social Support scale For Children 1985) ve Dubow ve Ullman tarafından geliştirilen (Social Support Appraisals Scale 1989) Sosyal Destek ölçeği maddeleri ile kuramsal literatürden yararlanılmıştır. Anket formu, kişisel bilgilerin yer aldığı birinci bölüm ile sosyal destek kaynaklarına ilişkin görüşlerin sorulacağı ikinci bölümden oluşmaktadır.

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak anketin seçilmesinin nedeni, araştırma sonuçlarının evrendeki genellenebilirliğini arttırmak ve daha geniş bir örneklem grubuna ulaşmaktır. Anket geliştirilmeden önce bu araştırmaya benzer ilgili araştırmaların anketleri ve ölçekleri incelenmiş ve 24 maddelik Likert tipi dört derecelendirmeli ölçek formu oluşturulmuştur. Ölçek maddeleri, “her zaman”, “ara sıra”, “çok az”, “hiçbir zaman” şeklinde düzenlenmiş ve Ç.Ü. Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda görev yapan 5 öğretim elemanına sunularak uzman görüşü alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda düzeltilen ve son şekli verilen 24 maddelik Likert tipi dört derecelendirmeli anket formu 2005–2006 öğretim yılı içinde araştırmacının ulaşılabilirliği açısından kendi çalıştığı okulda beşinci sınıftaki okuyan 22 öğrenciye uygulanarak anket sorularının öğrenciler tarafından anlaşılıp anlaşılmadığı kontrol edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre anket soruları gözden geçirilmiş ve ankete son şekli verilmiştir. Anket üç bölümden oluşmaktadır birinci bölümde, öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteği ölçmeye yönelik, ikinci bölümde aileden, üçüncü bölümde ise öğretmenlerinden algıladıkları sosyal desteği ölçmeye yönelik sorular bulunmaktadır. Sosyal Destek Ölçme Anketinin bir örneği EK-1'de sunulmuştur.

Araştırmada ilk olarak gerekli olan verileri toplamak amacı ile ilk olarak Dubow ve Ullman tarafından 1989 yılında geliştirilen Sosyal Destek Ölçeği'nin (Social Support Appraisals Scale 1989) kullanılması planlanmıştır. Bu amaçla ölçeğin yazarı ile

iletişime geçilerek ölçek ile ilgili bilgiler ve gerekli izin alınmıştır. Sosyal Destek Ölçeği önce Türkçe'ye çevrilmiş ve Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapan iyi derecede İngilizce bilen iki uzman tarafından ölçeğin İngilizce formu ve Türkçe formu karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve ölçeğe son şekli verilerek geçerlik-güvenirlik çalışması yapılmıştır. Bunun için 240 kişilik bir örnekleme gidilerek ölçeğe uygulanmıştır. Uygulama sonucunda ölçeğin yapı geçerliğini bulmak için faktör analizi yapılmıştır. Ancak elde edilen sonuçlarda ölçeğin faktör yüklerinin düşük çıktığı ve alt ölçeklerin orijinal ölçeğin alt ölçekleriyle benzerlik taşımadığı saptanmıştır. Bunun üzerine ölçek maddeleri tekrar gözden geçirilerek ikinci uygulamaya gidilmiştir. İkinci uygulama 63 kişilik bir örnekleme uygulanmıştır. Bu uygulama sonucunda da kararlı bir yapı elde edilememiştir. Sonuç olarak Sosyal Destek Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliğine inanılmadığı için ölçeğe son şekli verilerek çalışmalarından vazgeçilmiştir.

Araştırmada kullanılan ikinci veri toplama aracı, öğrencilerle bire bir olarak görüşmeler yapmak üzere araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacı görüşme sorularını önceden hazırlar, görüşme sırasında görüşülen kişi/kişilere kısmi esneklik sağlanarak sorular yeniden düzenlenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, ss.95-96; Ekiz, 2003, s.62). Hazırlanan görüşme formunda öğrencilerin ailelerinden algıladıkları sosyal desteğe yönelik 4 soru, arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteğe yönelik 4 soru ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal desteğe yönelik 4 soru olmak üzere toplam 12 soru sorulmuş ve 20 öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Görüşme soruları araştırmacı tarafından öğrencilere bizzat sorulmuş ve her öğrenci ile yapılan görüşme yaklaşık on dakika sürmüştür. Görüşmeler ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın evrenini oluşturan okulların sosyo-ekonomik düzeylerinin belirlenmesinde, araştırmacının Adana ili Milli Eğitim Müdürlüğü'nden almış olduğu bilgiler ışığında örnekleme alınacak okullar belirlenmiştir. Yine araştırmacı tarafından okul müdürleri ve öğretmenlerle görüşülerek uygulamalar için gerekli izin alınmıştır.

Uygulamaya başlamadan önce okul müdürleriyle ön görüşme yapılarak çalışmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Bu görüşmeler yoluyla her okul için uygun olan tarih ve saat önceden belirlenmiştir. Uygulama sırasında her sınıfta önce, araştırmacı tarafından yapılan araştırmanın amacı ve veri toplama araçlarıyla ilgili açıklamalar yapılmıştır. Uygulama bizzat araştırmacı kontrolünde yapılmıştır. Anket formu ile ilgili sorular uygulama esnasında cevaplanmıştır. Bunun dışında sınıf öğretmenlerinin uygulama esnasında yardım ve katkılarından faydalanılmıştır.

Anketi ve kişisel bilgi formunu öğrenciler yaklaşık 30 ile 40 dakika gibi bir zaman aralığında doldurmuşlardır. Öğrencilerin anket formunu cevaplarken zorlanmadıkları gözlenmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Uygulamalar yapıldıktan sonra her bir kâğıt bilgisayar ortamına aktarılmadan önce incelenmiş ve elde edilen verilerin çözümlenmesinde sosyal bilimler alanındaki istatistiksel işlemler için kullanılan SPSS paket programı kullanılmıştır. Bu verilerin istatistikî analizinde, akademik başarısı yüksek ve düşük olan öğrencilerin sosyal destek anketindeki maddelere verdikleri yanıtlar arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Anlamlı farklılık çıkan maddelerde farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için post-hoc analizi olarak Scheffe ve LSD testi kullanılmıştır.

Araştırmada öğrencilerle görüşme sonucu elde edilen verilerin analizinde nitel veri analizi yöntemlerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Bu yaklaşıma göre elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu tür bir analizde amaç elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek 2000). Araştırmacı tarafından yapılan yorumları desteklemek ve katılanların bakış açılarını yansıtmak amacıyla görüşme metninden örnek alıntılara yer verilmiştir.

Araştırmada kullanılan kısaltmalar:

Üst düzeyde başarılı öğrenci için ÜDB ve sıra numarası verilmiştir.

Örneğın; ÜDB 3: Üst düzeyde başarılı, üçüncü öğrenci.

Başarısız öğrenci için BÖ ve sıra numarası verilmiştir

Örneğın; BÖ 1: Başarısız, birinci öğrenci gibi.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarı düzeylerinin aileden, arkadaşlardan ve öğretmenlerden algılanan sosyal desteğe göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesine yönelik anket ve görüşme yöntemiyle toplanan verilere ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.1. Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Desteğe Göre Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin arkadaşlardan algılanan sosyal desteğe göre akademik başarı düzeylerinin değişip değişmediğini saptamak amacıyla, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Ayrıca anlamlı fark bulunan maddeler için anlamlı farkın hangi değişkenler arasında ve hangi değişken lehine olduğunu saptamak amacıyla da Scheffe ve LSD analizi yapılmıştır.

Öğrencilerinin arkadaşlarından algılanan sosyal desteğe göre akademik başarı düzeylerinin değişip değişmediğini saptamak amacıyla yapılan varyans analizi sonuçları Tablo2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin Arkadaşlarından Algıladıkları Sosyal Desteğe Göre Akademik Başarı Puanlarının aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Varyans Analizi Sonuçları

		N	\bar{X}	Ss	sd	F	p
1. Arkadaşların tarafından sevildiğini hissediyor musun?	Her zaman	200	4,15	.83	2	9.74	.000
	Ara sıra	74	3,76	.86			
	*Çok az/ Hiçbir zaman	31	3,60	.71			
2. Arkadaşların herhangi bir konuda karar alırken senin düşünceni sorar mı?	Her zaman	120	4.16	.82	2	7.48	.001
	Ara sıra	123	4.01	.82			
	*Çok az/ Hiçbir zaman	62	3.65	.88			
3. Arkadaşlarını kendine yakın hissediyor musun?	Her zaman	201	4.16	.81	2	10.73	.000
	Ara sıra	67	3.67	.89			
	*Çok az/ Hiçbir zaman	37	3.73	.81			
4. Birlikte zaman geçirmekten hoşlandığın yakın arkadaşların oluyor mu?	Her zaman	219	4.08	.79	2	3.89	.021
	Ara sıra	57	3.85	.95			
	*Çok az/ Hiçbir zaman	29	3.67	.99			
5. Sorunların olduğunda arkadaşların sana yardım eder mi?	Her zaman	174	4.14	.81	2	7.89	.000
	Ara sıra	88	3.92	.88			
	*Çok az/ Hiçbir zaman	43	3.59	.82			
6. Arkadaşlarının seninle alay ettiğini düşünüyor musun?	Her zaman	30	3,82	0,88	3	2,607	,052
	Ara sıra	69	3,98	0,84			
	Çok az	69	3,82	0,83			
	Hiçbir zaman	137	4,13	0,85			
7. Arkadaşların seni kızdırmaya çalışır mı?	Her zaman	45	3.96	.86	3	.108	.956
	Ara sıra	99	4.01	.84			
	Çok az	67	3.97	.88			
	Hiçbir zaman	94	4.03	.86			
8. Arkadaşlarının seni dışladığını düşünüyor musun?	Her zaman	22	3.99	.72	3	3.63	.013
	Ara sıra	41	3.74	.87			
	Çok az	52	3.77	.75			
	Hiçbir zaman	190	4.11	.87			

*Not: Frekans sayıları 20'nin altında kalan gözenerler, uygun olan diğer seçenekle birleştirilmiştir.

Tablo 2’de öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteğin, akademik başarıları üzerindeki etkilerini saptamak amacıyla hazırlanmış olan anket sorularına vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde “**Arkadaşların tarafından sevildiğini hissediyor musun?**” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde gruplar arasında başarı ortalamalarının farklı olduğu bulunmuştur. Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçları incelendiğinde “Her zaman” yanıtı veren 200 öğrenci ile “Ara sıra” yanıtı veren 74 öğrenci ve “Çok az/ Hiçbir zaman ”

yanıtını veren 31 öğrenci arasında “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir. (Her zaman $\bar{X} = 4,15$, Ara sıra $\bar{X} = 3,76$, Çok az/ Hiçbir zaman $\bar{X} = 3,60$, $P = 0,000$).

Öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteğin, akademik başarıları üzerindeki etkilerini saptamak amacıyla hazırlanmış olan anket sorularına vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde **“Arkadaşların herhangi bir konuda karar alırken senin düşünceni sorar mı?”** sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde gruplar arasında başarı ortalamalarının farklı olduğu bulunmuştur. Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçları incelendiğinde “Her zaman” yanıtını veren 120 öğrenci ile “Çok az/ Hiçbir zaman” yanıtını veren 62 öğrenci ve “ara sıra” yanıtını veren 123 öğrenci arasında , “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir. (Her zaman $\bar{X} = 4,16$, Ara sıra $\bar{X} = 4,01$, Çok az/ Hiçbir zaman $\bar{X} = 3,65$, $P = 0,001$).

Öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteğin, akademik başarıları üzerindeki etkilerini saptamak amacıyla hazırlanmış olan anket sorularına vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde **“Arkadaşlarını kendine yakın hissediyor musun?”** sorusuna “Her zaman” şeklinde yanıt veren 201 öğrenci ile “Ara sıra” yanıtını veren 67 öğrenci ve “Çok az/ Hiçbir zaman ” şeklinde yanıt veren 37 öğrenci arasında “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir (Her zaman $\bar{X} = 4,16$, Ara sıra $\bar{X} = 3,67$, Çok az $\bar{X} = 3,73$, $P = 0,000$).

Öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteğin, akademik başarıları üzerindeki etkilerini saptamak amacıyla hazırlanmış olan anket sorularına vermiş oldukları yanıtlara göre **“Birlikte zaman geçirmekten hoşlandığın yakın arkadaşların oluyor mu?”** sorusuna verilen yanıtı incelendiğinde gruplar arasında başarı ortalamalarının farklı olduğu bulunmuştur. Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak amacıyla yapılan LSD testi sonuçları incelendiğinde “Her zaman” yanıtını veren 219 öğrenci ile “Çok az/ Hiçbir zaman” yanıtını veren 29 öğrenci arasında, “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür (Her zaman $\bar{X} = 4,08$, Çok az $\bar{X} = 3,67$, $P = 0,021$).

Aynı amaçla sorulmuş olan “**Sorunların olduğunda arkadaşların sana yardım eder mi?**” sorusunun yanıtları incelendiğinde ise “Her zaman” yanıtını veren 174 öğrenci ile “Çok az/ Hiçbir zaman ” yanıtını veren 43 öğrenci “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir (Her zaman $\bar{X}= 4,14$; Çok az/ Hiçbir zaman $\bar{X}= 3.59$, $P=0,000$).

Öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteğin, akademik başarıları üzerindeki etkilerini saptamak amacıyla hazırlanmış olan anket soruları incelendiğinde, “**Arkadaşların seni dışladığını düşünüyor musun?**” sorusuna hiçbir zaman yanıtını veren 190 öğrenci ile “ Ara sıra” yanıtını veren 41 öğrenci ve çok az yanıtını veren 52 öğrenci arasında, soruya “ Hiçbir zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir (Hiçbir zaman $\bar{X}=4,11$; ,çok az $\bar{X}=3,77$, ara sıra $\bar{X}=3,74$, $P=0,013$).

4.1.2. Öğrencilerin Arkadaşları İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Öğrencilere “**arkadaşlarıyla ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsun?** ” sorusu yöneltildiğinde; akademik yönden başarılı öğrencilerden 7’si arkadaşlarıyla ilişkilerini “iyi” olarak nitelendirmiştir. Arkadaşlarıyla ilişkilerinin kötü olduğunu düşünen hiçbir başarılı öğrenci yoktur.

ÜDB1: “*Arkadaşlarımdan memnunum. Onları seviyorum onlar tarafından da seviliyorum. Sevmediğim arkadaşlarım da var ama çok az, arkadaşlarımdan çoğu benimle bir şeyler yapmak için zaman harcar*”. Şeklinde yanıt vermiştir. ÜDB5: “*Arkadaşlarımla iyi anlaşıyorum. Beni severler. Benim için iyi şeyler düşünürler*”. ÜDB8: “*Arkadaşlarımla çok iyi anlaşıyorum. Hiç kavga etmiyoruz bazıları bize karıştırsa birbirimize destek oluyoruz*” şeklinde görüşlerini açıklamışlardır.

Akademik açıdan başarısız öğrencilere gelince; bu öğrencilerin kendilerini daha yalnız hissettikleri, çok iyi arkadaşları olmadığı ve genelde yalnız çocuklar oldukları sonucuna varılmıştır.

BÖ2: “Bazı arkadaşlarımdan çok şikâyetçiyim, beni sürekli kızdırıyorlar, oyunlara almak istemiyorlar, onun için sevdiğim çok arkadaşım yok” şeklinde yanıt vermiştir. BÖ9: “Arkadaşlarımla aram iyi sayılmaz beni biraz üzüyorlar” BÖ5: “Arkadaşlarımla ilişkilerimiz iyi değil biri var hep beni kızdırıyor. Kavga çıkarıyor”.

Öğrencilerin “**sorunların olduğunda arkadaşlarına anlatır mısın?**” sorusuna verdikleri cevaplara baktığımızda; ÜDB2: “Sorunlarım olduğunda arkadaşlarım yardımcı oluyor. Kendilerinin benzer sorunlarından örnekler veriyorlar” şeklinde yanıt vermiştir. ÜDB9: “Sorunlarım olduğunda arkadaşlarıma anlatırım. Arkadaşlarım yardımcı olur, bana önerilerde bulunurlar”. ÜDB7: “Sorunlarımız olduğunda arkadaşlarımla da konuşurum onlar da benimle konuşur, birbirimizle sıkıntılarımızı paylaşıyoruz” şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Akademik başarısı yüksek öğrencilerin sorulara genelde hemfikir olarak olumlu cevaplar verdikleri saptanmıştır.

Başarıları düşük öğrencilerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde ise; arkadaşlarıyla sorunlarını genelde paylaşmadıkları görülmüştür (6). Başarısız öğrencilerden 4’ü her sorununu olmasa bazı arkadaşlarıyla konuşabildiklerini ifade etmişlerdir.

BÖ3: “Sorunlarım olunca arkadaşlarıma anlatmam” şeklinde yanıt vermiştir. BÖ8: “Sorunlarım olduğunda anlatmam onlar da yardım etmez. Arkadaşlar grup oluşturmuşlar beni pek aralarına almazlar ben de onlara bir şey anlatmak istesem de konuşamayız”. BÖ1: “Sorunlarım olduğunda yardım eden bazı arkadaşlarım var birlikte dertleşiriz”.

Öğrencilerin “**bir karar alınırken arkadaşların senin düşüncelerini sorar mı?**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; başarılı öğrencilerin 10’unun da arkadaşlar arasında karar alınırken kendilerine mutlaka sorulduğunu ifade etmişlerdir. Buna karşılık başarısız öğrencilerin ise; 4’ü arkadaşlarının düşüncelerini sorduklarını belirtmişlerdir.

ÜDB1: “Oyun oynayacağımızda falan hep bana sorarlar. Gruplara ayrılacağımızda sorarlar. Oyunlarda kimi almak istediğimi falan hep sorarlar”. ÜDB6: “Sınıfta bir karar alınacağı zaman sınıf başkanı olduğum için bana sorarlar, eğlence

aktivitelerinde bana sorarlar". ÜDB3: *"Arkadaşlarım her konuda benim düşüncelerimi sorarlar. Oyun oynayacağımız zaman hep sorarlar. Her şeyi düzenleyen benim"* şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Akademik başarısı düşük öğrencilerin bazılarının ise görüşleri şu şekilde olmuştur: BÖ2: *"Sınıfta karar alınacağına bana pek sormazlar. Ben söylediğimde de zaten önemsemiyorlar"*. BÖ5: *"Bazı arkadaşlarım sorar ama hepsi sormaz"*. BÖ1: *"Sınıfta karar alınacağına bana bazen sorarlar"*.

Öğrencilerin **"akademik çalışmalarında arkadaşlarından yardım alır mısın?"** sorusuna verdikleri cevaplara baktığımızda; akademik başarısı yüksek öğrencilerin daha çok yardım eden, buna karşılık başarısı düşük öğrencilerin ise daha çok yardım isteyen oldukları yönünde görüşleri olmuştur.

ÜDB1: *"Ödevlerimizi yaparken internetten araştırma yapılacaksa birlikte yapıyoruz. Yardımlaşıyoruz, Ben ödevleri bulduğum siteleri arkadaşlarıma söylüyorum ya da ödevleri getiriyorum"* şeklinde cevap vermiştir. ÜDB2: *"Akademik çalışmalarımı tek başıma yapmayı severim. Yapamadığım bir şey olursa sorarım, genelde yalnız çalışmayı seviyorum yoksa benim bulduklarımı kullanmak istiyorlar"*. ÜDB5: *"Ödevlerimi bazen ben yaparım, bazen de öğretmen birlikte yapın dediyse grupta yaparız. Ama ben yardım istemiyorum arkadaşlarıma yardım ediyorum"*.

Akademik başarıları düşük öğrencilerin verdikleri yanıtlara bakıldığında ise; BÖ4: *"Bazen arkadaşlarım ödevlerde ve sınıf projelerinde yardım ediyor"*. BÖ7: *"Ödev hazırlayacağımız zaman yardım alırım. Bazı zamanlarda da yazılıya çalışmak için yardım isterim"*. BÖ3: *"Ödev hazırlayacağımız zaman grup oluşturuyoruz"* şeklinde yanıtladıkları görülmüştür.

4.2. Aileden Algılanan Sosyal Desteğe Göre Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin ailelerinden algılanan sosyal desteğe göre akademik başarı düzeylerinin değişip değişmediğini saptamak amacıyla, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Ayrıca anlamlı fark bulunan maddeler için anlamlı farkın hangi

değişkenler arasında ve hangi değişken lehine olduğunu saptamak amacıyla da Scheffe analizi yapılmıştır.

Öğrencilerinin ailelerinden algılanan sosyal desteğe göre akademik başarı düzeylerinin değişip değişmediğini saptamak amacıyla öğrencilere sekiz soru sorulmuş ve yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin Ailelerinden Algıladıkları Sosyal Desteğe Göre Akademik Başarı Puanlarının aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Varyans Analizi Sonuçları

		N	X	Ss	sd	F	p
1. Ailen herhangi bir konuda karar alırken senin düşüncelerini sorar mı?	Her zaman	177	4.04	0.86	3	1.011	.388
	Ara sıra	76	4.00	0.83			
	Çok az	28	3.90	0.89			
	Hiçbir zaman	24	3.74	0,84			
2. Herhangi bir sorunun olduğunda ailen sana yardım eder mi?	Her zaman	263	4.03	0.86	2	3.49	.032
	Ara sıra	27	4.04	0.70			
	Çok az/ Hiçbir zaman	15	3.43	0.91			
3. Ailene kendinle ya da okulla ilgili her konuyu anlatabiliyor musun?	Her zaman	174	4.18	0.81	2	9.71	.000
	Ara sıra	103	3.73	0.83			
	Çok az/ Hiçbir zaman	28	3.85	0.92			
4. Ailen için önemli olduğunu hissediyor musun?	Her zaman	259	4.07	0.81	2	7.22	.001
	Ara sıra	31	3.52	0.97			
	Çok az/ Hiçbir zaman	15	3.67	0.93			
5. Ailen seninle gerçekten ilgileniyor mu?	Her zaman	255	4.04	.84	2	2.13	.120
	Ara sıra	34	3.75	.92			
	Çok az/ Hiçbir zaman	16	3.83	.92			
6. Ailen verdiği kararları destekliyor mu?	Her zaman	185	4.09	.84	2	4.61	.011
	Ara sıra	97	3.93	.83			
	Çok az/ Hiçbir zaman	23	3.54	.90			
7. Ailen sana sevgisini gösteriyor mu?	Her zaman	277	4.04	.84	2	3.46	.033
	Ara sıra	17	3.66	.87			
	Çok az/ Hiçbir zaman	11	3.51	.83			
8. Ailen tarafından dışlandığını düşünüyor musun?	Her zaman/Ara sıra	23	3.90	.87	2	.220	.802
	Çok az	20	3.95	.86			
	Hiçbir zaman	262	4.01	.85			

Tablo 3 incelendiğinde ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin ailelerinden algıladıkları sosyal desteğin akademik başarıları üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla hazırlanmış olan anket sorularından **“Herhangi bir sorunun olduğunda ailen sana yardım eder mi?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtları incelendiğinde, yanıtlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analiz sonuçları incelendiğinde ise soruya “Her zaman” yanıtını veren 263 öğrenci ile “Çok az/ Hiçbir zaman ” yanıtını veren 15 öğrenci “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur (Her zaman $\bar{X}=4,03$; Çok az/ Hiçbir zaman $\bar{X}= 3.43$, $P=0,32$).

İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin ailelerinden algıladıkları sosyal desteğin akademik başarıları üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla hazırlanmış olan anket sorularından **“Ailene kendinle ya da okulla ilgili her konuyu anlatabiliyor musun?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtları incelendiğinde, yanıtlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe analiz sonuçları incelendiğinde ise soruya “Her zaman” yanıtını veren 174 öğrenci ile “Ara sıra” yanıtını veren 103 öğrenci “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür (Her zaman $\bar{X}= 4,18$; Ara sıra $\bar{X} = 3.73$, $P=0,000$).

İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin ailelerinden algıladıkları sosyal desteğin akademik başarıları üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla hazırlanmış olan anket sorularından **“Ailen için önemli olduğunu hissediyor musun?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde “Her zaman” yanıtını veren 259 öğrenci ile “Ara sıra” yanıtını veren 31 öğrenci arasında “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür (Her zaman $\bar{X}= 4,07$; Ara sıra $\bar{X}=3,52$; $P=0,001$).

Öğrencilerin **“Ailen verdiği kararları destekliyor mu?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtları incelendiğinde “Her zaman ” yanıtı veren 185 öğrenci ile “Çok az/ Hiçbir zaman ” yanıtını veren 23 öğrenci arasında ,”Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu bulunmuştur. (Her zaman $\bar{X}=4,09$; Çok az/ Hiçbir zaman $\bar{X}=3,54$; $P= 0,011$).

Öğrencilerin “**Ailen sana sevgisini gösteriyor mu?**” sorusuna vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde soruya “Her zaman ” yanıtı veren 277 öğrenci ile “Çok az/ Hiçbir zaman ” yanıtını veren 11 öğrenci arasında ,”Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu bulunmuştur. (Her zaman $\bar{X}=4,04$; Çok az/ Hiçbir zaman $\bar{X}=3,51$, $P=0,033$).

4.2.1. Öğrencilerin Aileleriyle Olan İlişkilerine Ait Görüşleri

Öğrencilerin “**sorunların olduğunda ailene anlatır mısın?**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; başarılı öğrencilerin hemen hemen hepsinin (9), aileleri ile her konuyu rahatça konuşabildikleri, sorunlarını onlarla paylaştıkları, dertleşebildikleri okulla ilgili ya da özel hayatlarıyla ilgili her konuyu paylaşabildikleri yönünde görüş bildirdikleri sonucuna varılmıştır. Başarılı öğrencilerden sadece bir tanesi ailesi ile çok rahat konuşamadığını, onlardan biraz çekindiğini vurgulamıştır.

ÜDB1: “*Sorunlarım olduğunda ailemle konuşabiliyorum. Onlara açıkladığımda üzülüyorlar yardımcı oluyorlar. Sorununu çözebilirsin diyorlar ve bana güzel tavsiyeler veriyorlar*” şeklinde düşüncelerini belirtmiştir. ÜDB4: “*Bir sorunum olduğunda aileme anlatıyorum genellikle anneme anlatırım o da benimle ilgilenir. Sorunumu anlattığımda annem doğru yolu gösteriyor*”. ÜDB6: “*Sorunlarımı aileme pek anlatmam, kimseyle çok dertleşmem*” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Aynı soru akademik başarısı düşük öğrencilere yöneltildiğinde ise aileleri ile çok rahat konuşamadıkları ve onlara sorunlarını ifade edemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu öğrencilerden yalnızca 2 tanesi ailelerine sadece okulla ilgili sorunlarını zor da olsa anlatmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir.

BÖ1: “*Sorunlarım olduğunda ailemle konuşamıyorum. Belli edemiyorum. Çekiniyorum*” şeklinde yanıt vermiştir. BÖ2: “*Sorunum olduğunda ailemle konuşamıyorum bazen arkadaşlarıma anlatıyorum*” şeklinde görüşünü bildirmiştir. BÖ4: “*Her konuda ailemle konuşamıyorum ama sorunum olunca anlatıyorum. Okulla ilgili şeyleri anlatıyorum*” şeklinde yanıt vermiştir.

Öğrencilerin **“ailele ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsun? Sence nasıl bir ilişkiniz var”**? Sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır. Akademik yönden başarılı öğrencilerin 6’sı ailesi ile arasının çok iyi olduğunu, kendilerini birbirlerini çok seven iyi bir aile olarak nitelendirebilecekleri doğrultusunda görüşler bildirmişlerdir. Başarılı öğrencilerin 4’ünde de sadece “iyi” ifadeleri kullanmışlardır.

ÜDB1: *“Ailele ilişkilerim çok iyi annemle ilişkim daha iyi onunla her konuyu konuşabiliyorum, babamla da çok iyi ama annemle daha rahatım”* şeklinde görüş bildirmiştir. ÜDB2: *“Ailele ilişkilerim çok iyi annemle ilişkim daha iyi onunla her konuyu konuşabiliyorum. Beni ablama örnek gösteriyorlar, benimle gurur duyuyorlar”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. ÜDB5: *“Ailele ilişkilerimi çok iyi buluyorum onları çok seviyorum. Biz birbirimize çok yakın bir aileyiz”* şeklinde görüşünü bildirmiştir.

Bu soruya akademik başarısı düşük öğrencilerin verdikleri yanıtlar ise aileleri ile çok yakın olmadıkları, aile bilincinin tam olarak yerleşmediği ve ailelerinden çok fazla sevgi ve şefkat göremedikleri yönündedir.

BÖ6: *“Ailele ilişkilerim iyi ama çekiniyorum. Her zaman rahat değilim”*. BÖ8: *“Ailele aram iyi değil onlar benimle pek ilgilenmezler”*. BÖ8: *“Ailele ilişkilerim iyi sayılır. Onlarla bazen dertleşirim”*.

Öğrencilere **“ bir karar vereceğinde ailenin düşüncelerini alır mısın? Ailen evinizde karar alınacağı zaman senin düşüncelerini de soruyor mu”**? Şeklinde yöneltilen soruya verilen cevaplar incelendiğinde; genel olarak akademik başarısı yüksek öğrencilerin hem kendilerinin, hem de ailelerinin birbirlerinin düşüncelerine önem verdikleri ve her türlü karar alınacağı zaman birbirlerinin düşünceleri ve görüşlerini aldıkları görülmüştür.

ÜDB3: *“Evde bir karar alınacağı zaman benim de fikrimi soruyorlar. Ben de karar alırken onlara soruyorum”* şeklinde görüşünü belirtmiştir. ÜDB4: *“Evde karar alınacağı zaman bana da mutlaka soruyorlar. Ben de karar alacağım zaman onlara sorarım, kararlarım yardımcı olurlar”* şeklinde yanıt vermiştir. ÜDB6: *“Ailemde karar*

alınırken bana da, kardeşime de sorarlar. Ben de onların fikirlerini alırım” şeklinde görüş bildirmiştir.

Buna karşılık akademik başarıları düşük öğrencilerin ise çok azının ailelerinin kararlarında söz sahibi oldukları, genelde ailelerinin onların düşüncelerine pek önem vermedikleri, görüşlerini almadıkları yönünde cevaplar verilmiştir. Ancak bu öğrencilerin 6’sı kendileri karar alacakları zaman ailelerinin düşüncelerini sorduklarını belirtmişlerdir. 4 öğrenci ise kendisinin de ailesinin de birbirlerinin fikirlerini almadıkları yönünde yanıtlar vermişlerdir.

BÖ3: *“Karar alınacağı zaman bana sormazlar. Ben de onlara sormam”*. BÖ6: *“Ailemde bir karar alınacağı zaman sormazlar. Ben bazen sorarım”*. BÖ10: *“Ailemde karar alınacağı zaman bana sormazlar. Ama ben onlara sorarım”* şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

4.3. Öğretmenlerden Algılanan Sosyal Desteğe Göre Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin öğretmenlerinden algılanan sosyal desteğe göre akademik başarı düzeylerinin değişip değişmediğini saptamak amacıyla, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Ayrıca anlamlı fark bulunan maddeler için anlamlı farkın hangi değişkenler arasında ve hangi değişken lehine olduğunu saptamak amacıyla da Scheffe analizi yapılmıştır.

Öğrencilerinin öğretmenlerinden algılanan sosyal desteğe göre akademik başarı düzeylerinin değişip değişmediğini saptamak amacıyla öğrencilere sekiz soru sorulmuş ve yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrencilerin Öğretmenlerinden Algıladıkları Sosyal Desteğe Göre Akademik Başarı Puanlarının aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Varyans Analizi Sonuçları

		N	X	Ss	sd	F	p
1-Öğretmenlerine kendinle ya da okulla ilgili her konuyu anlatabiliyor musun?	Her zaman	123	4.12	.78	2	2.758	.065
	Ara sıra	131	3.97	.90			
	Çok az / Hiçbir zaman	51	3.79	.87			
2-Öğretmenin senin düşüncelerine değer veriyor mu?	Her zaman	214	4.08	.84	2	3.62	.028
	Ara sıra	65	3.84	.81			
	Çok az / Hiçbir zaman	26	3.70	.98			
3-Öğretmenlerini kendine yakın hissediyor musun?	Her zaman	239	4.07	.83	2	4.20	.016
	Ara sıra	39	3.67	.91			
	Çok az / Hiçbir zaman	27	3.83	.85			
4-Öğretmenlerinin seninle ilgilendiğini düşünüyor musun?	Her zaman	232	4.06	.83	2	3.61	.028
	Ara sıra	56	3.72	.86			
	Çok az / Hiçbir zaman	16	4.01	.97			
5-Öğretmenin sınıfındaki tüm öğrencilere eşit davranıyor mu?	Her zaman	238	4.00	.85	2	.000	1,00
	Ara sıra	41	4.00	.86			
	Çok az / Hiçbir zaman	26	4.00	.85			
6-Sorumluluklarını yerine getirdiğinde öğretmenin seni onaylıyor mu?	Her zaman	232	4.12	.83	2	10.08	.000
	Ara sıra	46	3.69	.89			
	Çok az / Hiçbir zaman	27	3.51	.71			
7-Sorunların olduğunda öğretmenlerin sana yardım eder mi?	Her zaman	254	3.99	.85	2	.598	.550
	Ara sıra	31	4.12	.78			
	Çok az / Hiçbir zaman	20	3.86	.99			
8-Öğretmeninin seni sinirlendiren davranışları oluyor mu?	Her zaman / Ara sıra	37	3.92	.88	2	1.03	.356
	Çok az	42	4.17	.79			
	Hiçbir zaman	221	3.98	.86			

Tablo 4 incelendiğinde ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek amacıyla sekiz sorunun sorulduğu görülmektedir. Ancak öğrencilerin vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde de dört madde arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir. Farklılaşmanın hangi gruplardan kaynaklandığını belirleyebilmek amacıyla Scheffe analizi yapılmıştır.

Öğrencilerin **“Öğretmenin senin düşüncelerine değer veriyor mu?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtları incelendiğinde, “her zaman” yanıtını veren 214 öğrenci ile soruyu “Çok az / Hiçbir zaman ” yanıtını veren 26 öğrenci arasında “her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark çıkmıştır (Her zaman $\bar{X}=4,08$; Çok az / Hiçbir zaman $\bar{X}=3,70$; $P=0,28$).

Öğrencilerin **“Öğretmenlerini kendine yakın hissediyor musun ?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtları incelendiğinde, “her zaman” yanıtını veren 239 öğrenci ile soruyu “ara sıra” yanıtını veren 39 öğrenci arasında “her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark çıkmıştır (Her zaman $\bar{X}=4,07$; Ara sıra $\bar{X}=3,67$; $P=0,16$).

Öğrencilerin **“Öğretmenlerinin seninle ilgilendiğini düşünüyor musun?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtları incelendiğinde, “her zaman” yanıtını veren 232 öğrenci ile soruyu “ara sıra” yanıtını veren 56 öğrenci arasında “her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark çıkmıştır (Her zaman $\bar{X}=4,06$; Ara sıra $\bar{X}=3,72$; $P=0,28$).

Tablo 4’de öğrencilerin **“Sorumluluklarını yerine getirdiğinde öğretmenin seni onaylıyor mu?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde, “her zaman” yanıtını veren 232 öğrenci ile “ara sıra” yanıtını veren 46 öğrenci ve Çok az / Hiçbir zaman yanıtını veren 27 öğrenci arasında “her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu bulunmuştur. (Her zaman $\bar{X}=4,12$; Ara sıra $\bar{X}=3,69$; Çok az / Hiçbir zaman $\bar{X}= 3,51$; $P=0,000$).

4.3.1 Öğrencilerin Öğretmenleri İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Öğrencilerin **“öğretmenle her konuyu rahatça konuşabiliyor musun?”** sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde başarılı öğrencilerin büyük çoğunluğunun (7) öğretmenleriyle çok rahat konuşabildikleri ve her konuda görüşlerini anlatabildikleri, sadece az da olsa çekindiklerini bu yüzden de biraz utandıkları; buna karşılık akademik başarıları düşük öğrencilerin ise 4’ünün öğretmeniyle daha rahat konuşabildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

ÜDB1:“*Öğretmenimle rahatça konuşabiliyorum. Eğer mutsuzsam ya da problemim varsa öğretmenim beni dinliyor*”. ÜDB9: “*Öğretmenimle konuşurum o da beni dinler.*” ÜDB10: “*Öğretmenimle çok rahat konuşurum, amaçlarım ve ilgilerim hakkında benimle konuşmaya zaman harcar*”. Şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Akademik başarıları düşük öğrencilerden BÖ1: “*Öğretmenimle şimdiye kadar hiçbir konuyu konuşmadım*” şeklinde yanıt verirken; BÖ2: “*Öğretmenimle genelde konuşurum. Şikâyetçi olduğumda anlatırım*” şeklinde görüşünü belirtmiştir. BÖ10:” *Öğretmenimle konuşmak istiyorum ama korkuyorum*” diyerek görüşünü açıklamıştır.

Öğrencilerin “**akademik durumlarda başarılı ve başarısız olduğunda öğretmenin tepkisi nasıl oluyor?**” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; akademik başarıları yüksek öğrencilerin büyük çoğunluğu (9), başarı gösterdikleri durumlarda, öğretmeninden sözel olarak olumlu tepkiler aldıklarını belirtmişlerdir. Bu öğrenciler eğer bir başarısızlık yaşarlarsa bu durumlarda bile öğretmenin kendilerine kızmadığını, aslında başarabileceklerini vurguladığını belirtmişlerdir.

ÜDB2: “*Başarılı olunca öğretmenim seviniyor, aferin diyor, gülümsüyor, mutlu oluyor. Beni her zaman övüyor, sınıfta beğeniliyorum beni kıskanıyorlar bu çok hoşuma gidiyor. Düşük alırsam, öğretmenim daha iyi olabilir diyor*”. ÜDB3: “*Başarılı olunca öğretmenim seviniyor, aferin diyor, tahtaya çıkarıp alkışlatıyor. Mutlu oluyor. Düşük not almıyorum*”. ÜDB4: “*Başarılı olunca öğretmenim seviniyor. Aferin diyor. Eğer düşük not alırsam biraz daha gayret et başaracağına inanıyorum diyor*” şeklinde görüşlerini bildirmişlerdir.

Akademik başarıları düşük olan öğrencilerin bir kısmı herhangi bir başarı gösterdiklerinde öğretmenin fazla tepki vermediği, başarısına kayıtsız kaldığını dile getirmişlerdir (5). Başarısız oldukları durumlarda ise öğretmenlerinin olumsuz tepkiler gösterdiğini, kızdığını hatta bazı öğrenciler öğretmenlerinin kendilerine karşı şiddet uyguladığını dile getirmişlerdir. Bu öğrencilerin bazıları ise başarılı olduklarında öğretmenlerinin sevdiğini bunun da kendilerini mutlu ettiğini ifade etmişlerdir (5).

BÖ2: “*Düşük not alınca öğretmenim kızıyor. Bazen dövüyor. Ama yavaş vuruyor. Yazılılar açıklanacağı zaman korkuyorum yine düşük alacağım diye*”. BÖ4:

“Öğretmenim başarısız olduğumda çalış diyor kızmıyor. Başarılı olursam bir şey yapmıyor.” BÖ10: “Öğretmenim bazen kızıyor. İyi not alırsam sevindiğini söylüyor ama genelde kızıyor çok çalış diyor” şeklinde düşüncelerini dile getirmişlerdir.

Öğrencilerin “**sınıfta arkadaşlarıyla sorunların olduğunda öğretmenin nasıl tepki veriyor?**” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında şu sonuçlarla karşılaşılmıştır: Akademik başarısı yüksek öğrenciler diğer arkadaşlarıyla sınıfta sorun yaşadıkları zaman öğretmenlerinin kendilerine kızmadığını, onlara sakın yaklaştığını, kendileri ile konuşarak sorunu çözmeye çalıştıklarını, problemi çıkaranların genelde diğer çocuklar olduklarını, kendilerinin kavga etmek istemediklerini öğretmenlerinin de bunu bildiği için kendilerine kızmadığını anlatmışlardır.

ÜDB3: “Arkadaşlarımla sorunum olursa anlatıyorum o da onları uyarıyor. Ben zaten kavga etmek istemiyorum ama bazen bana karşıyorlar ben de öğretmene söylemek zorunda kalıyorum”. ÜDB9: “Arkadaşlarımla kavga etmem ama biri var kavga çıkarır ben de öğretmene söylerim, öğretmenim bana güzel tavsiyelerde bulunur onlara da kızar”. ÜDB4: “Arkadaşlarımla problemim olunca öğretmene anlatırım o da onları uyarıyor iyilikle anlatıyor”. ÜDB1: “Arkadaşlarımla bazen problem çıkınca bizi uyarır. Benim için önemli bir sorunsu bunu çözmem için bana yardım eder”.

Aynı soru için akademik başarısı düşük öğrencilerin verdikleri yanıtları incelediğimizde ise; genel olarak öğretmenlerinin kendilerine kızdıkları ve problemleri hep kendilerinin çıkardıklarını düşündüğünü söylemişlerdir. Bir tane öğrenci ise öğretmenin hep kendisini dövdüğünü ifade etmiştir. İki tane başarısız öğrenci ise; öğretmenin kızmadığını, bir sorun olursa kendileri ile konuşmaya çalıştığını ifade etmişlerdir.

BÖ1: “Sınıfta arkadaşlarımla problemim olduğunda, konuyu açıklamamıza izin veriyor. Bir daha böyle bir şey yapmayın diyor”. BÖ8: “Arkadaşlarımızla kavga edince bizi yanına çağırır, kızar. Ama hep ban kızıyor diğerlerine çok kızmıyor. Aslında hep ben kavga çıkarmıyorum”. BÖ9: “Arkadaşlarımla sorunlarım olursa öğretmene anlatırım o da açıklama yapar”. BÖ7: “Arkadaşlarımla sorun olduğunda bazen döver. Sınıftakiler hep beni şikayet ediyorlar, ben yapmasam da suçluyorlar, aslında bazen onlar başlatmış oluyor ama öğretmen beni dövüyor”.

Öğrencilerin “**sınıfla ilgili yapılacak bir şey olduğunda öğretmenin senin ve arkadaşlarının düşüncelerini alıyor mu?**” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; akademik başarısı yüksek öğrencilerin hepsi (10), öğretmenlerinin her konuda fikirlerini aldığını, sınıfta bir karar verileceği zaman öğretmenlerinin mutlaka sınıfa sorduğunu, yapmayı düşündüğü şeyleri kendilerine anlattığını ona göre de sınıfta karar verdiklerini ifade etmişlerdir.

ÜDB1: “*Öğretmenim sınıfta karar verileceği zaman benim ve arkadaşlarımın fikrini mutlaka sorar. Sınıfta oturma düzeni yapılacağı zaman da fikrimizi sorar bizi istediğimiz kişilerle grup yapıyor. Bazen de çalışkanla başarısız olanı aynı gruplara veriyor*”. ÜDB4: “*Öğretmenim bizim düşüncelerimize değer veriyor. Fikirlerimizi dikkate alıyor, yapmayı düşündüğü şeyleri bize anlatır ona göre de sınıfta karar veririz*”. ÜDB10: “*Öğretmenim kiminle çalışmak istediğimizi sorar. Sınıfta herhangi bir konuda karar alınacağı zaman bize mutlaka sorar bazen oylama yaparız*” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Aynı soruya akademik başarısı düşük öğrenciler ise daha farklı yanıtlar vermişlerdir. İki öğrenci öğretmenin fikirlerini sorduğu yönünde görüş bildirirken diğerleri, öğretmenlerinin fikirlerini almadığını belirtmişlerdir.

BÖ1: “*Sınıfta bir şey yapılacağı zaman, öğretmenim fikrimi pek sormaz ama istediğim arkadaşımınla çalışmama öğretmenim izin veriyor*”. BÖ3: “*Sınıfta karar alınacağı zaman öğretmenim düşüncelerimizi almaz. Çalışma yapacağımız zaman grupta çalıştırıyor. Kiminle oturacağımıza öğretmenim karar verir*” BÖ5: “*Sınıfta bir şey yapılacağı zaman öğretmenim bazen sorar, bazen de sormaz*” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin aileden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal desteğin akademik başarıları ile olan ilişkisinin incelenmesine yönelik bulguların tartışma ve yorumuna yer verilmiştir.

Bulgulara yönelik tartışma ve yorum yapılırken algılanan sosyal destek ile akademik başarı arasındaki ilişkiye yönelik nicel verilerle, başarılı ve başarısız öğrencilerin sosyal destek algılarına yönelik nitel veriler birlikte ele alınmıştır.

5.1. Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Desteğe Göre Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyine İlişkin Bulgulara Yönelik Tartışma Ve Yorum

Öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteğin, akademik başarıları üzerindeki etkilerini saptamak amacıyla hazırlanmış olan anket sorularına vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde **“Arkadaşların tarafından sevildiğini hissediyor musun?”** sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde gruplar arasında başarı ortalamalarının farklı olduğu bulunmuştur. “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler ile, “Ara sıra” yanıtını veren öğrenciler ve “Çok az” yanıtını veren öğrenciler arasında “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Arkadaşları tarafından sevildiğini hisseden öğrencilerin akademik başarılarının da yüksek olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteğin, akademik başarıları üzerindeki etkilerini saptamak amacıyla hazırlanmış olan anket sorularına vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde **“Arkadaşların herhangi bir konuda karar alırken senin düşünceni sorar mı?”** sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde gruplar arasında başarı ortalamalarının farklı olduğu bulunmuştur. “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler ile “Çok az/ Hiçbir zaman” yanıtını veren öğrenciler ve “ara sıra” yanıtını veren öğrenciler arasında , “”Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu

görülmektedir. Arkadaşları arasında düşüncelerine değer verildiğini hisseden öğrencilerin daha başarılı oldukları görülmektedir.

Öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteğin, akademik başarıları üzerindeki etkilerini saptamak amacıyla hazırlanmış olan anket sorularına vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde **“Arkadaşlarımı kendine yakın hissediyor musun?”** sorusuna “Her zaman” şeklinde yanıt veren öğrenciler ile “Ara sıra” yanıtını veren öğrenciler ve “Çok az/ Hiçbir zaman ” şeklinde yanıt veren öğrenciler arasında “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Kendisini arkadaşlarına yakın hissedenden öğrencilerin akademik başarılarının; arkadaşları ile herhangi bir yakınlık hissetmeyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bir öğrenci ailesinin dışında da yakınlık kurabildiği kişiler olunca daha başarılı olabilmektedir. Arkadaşlığın da bu faktörlerin en önemlilerinden biri olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteğin, akademik başarıları üzerindeki etkilerini saptamak amacıyla hazırlanmış olan anket sorularına vermiş oldukları yanıtlara göre **“Birlikte zaman geçirmekten hoşlandığın yakın arkadaşların oluyor mu?”** sorusuna verilen yanıtları incelendiğinde gruplar arasında başarı ortalamalarının farklı olduğu bulunmuştur. Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak amacıyla yapılan LSD testi sonuçları incelendiğinde “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler ile “Çok az/ Hiçbir zaman” yanıtını veren öğrenciler arasında, “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür.

Aynı amaçla sorulmuş olan **“Sorunların olduğunda arkadaşların sana yardım eder mi?”** sorusunun yanıtları incelendiğinde ise “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler ile “Çok az/ Hiçbir zaman ” yanıtını veren öğrenciler arasında “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Arkadaşları ile her konuda iyi anlaşan ve akademik olarak başarılı öğrencilerin herhangi bir sorunları olduğunda da arkadaşları tarafından yardım almakta zorlanmadıkları da söylenebilir.

Öğrencilerin **“Arkadaşlarının seni dışladığını düşünüyor musun?”** sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde “Hiçbir zaman yanıtını veren öğrenciler ile “Ara sıra”

yanıtını veren öğrenciler ve çok az yanıtını veren öğrenciler arasında, soruya “ Hiçbir zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmektedir. Akademik yönden başarılı olan öğrencilerin arkadaşları tarafından da dışlanmadıkları ve sevildikleri söylenebilir.

Sosyal destek ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi daha detaylı incelemek için yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular araştırmanın nicel verilerini destekler nitelikte bulunmuştur.

Öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteği ölçmeye yönelik görüşme sorularından birincisi olan **“arkadaşlarıyla ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsun?”** sorusuna verilen cevapların dağılımına bakıldığında, başarılı öğrencilerin arkadaşlarıyla ilişkilerini çok iyi olarak nitelendirdikleri ve arkadaşlarıyla zaman geçirmekten hoşlandıkları, arkadaşlarının kendilerini sevdiğini düşündükleri ifade edilmiştir. Arkadaşlarıyla ilişkilerinin kötü olduğunu düşünen hiçbir başarılı öğrenci yoktur. Buna karşılık başarısız öğrenciler arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin çok iyi olduğu ifade etmemiştir. Bu öğrenciler arkadaşları arasında daha yalnız olduklarını düşünmektedirler. Arkadaşlarından oldukça şikâyetçi ve aralarının iyi olmadığı vurgulanmaktadır. Görülmektedir ki nitel verilerde de başarılı öğrenciler kendilerini arkadaşlarına yakın hissetmekte ve ilişkilerini çok iyi ve iyi olarak nitelemekte; buna karşılık başarısız öğrenciler arkadaşlarıyla olan ilişkilerini daha zayıf olarak değerlendirmiştir.

Öğrencilerin **“sorunların olduğunda arkadaşlarına anlatır mısın?”** sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin bulgular incelendiğinde ise, başarılı öğrencilerin sorunlarını daha çok arkadaşlarına anlattığı fakat başarısız öğrencilerin sorunlarını anlatmaktan kaçındıkları ve arkadaşlarıyla çok fazla dertleşemedikleri görülmüştür. Akademik başarısı yüksek öğrencilerin daha fazla yakın arkadaşları olduğu için ve onlarla her şeylerini paylaştıkları için algıladıkları sosyal destek de artmaktadır. Buna karşılık akademik başarısı düşük öğrenciler, sorunlarını anlatmadıkları ve paylaşmak istemedikleri için arkadaşlarından çok fazla sosyal desteği de algılayamamaktadırlar.

Öğrencilerin **“bir karar alırken arkadaşların senin düşüncelerini sorar mı?”** sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin bulgular incelendiğinde, akademik olarak başarılı

öğrencilerin arkadaşlarının her zaman kendi düşüncelerini sorduklarını ve düşüncelerine önem verdiklerini belirtmişlerdir. Başarılı öğrenciler arkadaşlarıyla daha yakın olduğundan ve sınıfta düşüncelerine önem verilen öğrenciler olduklarından karar alınacağı zaman mutlaka o öğrencilere de sorulmaktadır. Akademik başarısı düşük olan öğrencilerin görüşleri ise kendi fikirlerinin sorulmadığı yönünde olmuştur.

Öğrencilerin **“akademik çalışmalarında arkadaşlarından yardım alırmısın?”** sorusuna verdikleri cevapların dağılımına bakıldığında başarılı öğrencilerden bazıları arkadaşlarından yardım almayı tercih ederken; bazıları yalnız çalışmayı tercih etmektedirler. Yalnız çalışmayı tercih eden öğrenciler bu şekilde daha verimli çalıştıklarını düşünmektedirler. Ancak ihtiyaç duyulduğunda arkadaşlarından yardım almada veya vermede sıkıntı yaşamadıkları ifade edilmiştir. Buna karşılık başarısız öğrencilerin büyük çoğunluğu akademik çalışmalarında daha fazla yardıma ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Ancak öğretmenleri grup çalışması yaptırdığı zaman arkadaşlarından yardım aldıklarını ifade etmiştir. Bu sonuçlara göre akademik olarak başarısız olan öğrencilerin arkadaşlarından sosyal desteği öğretmenin yardımıyla aldıkları söylenebilir.

Arkadaşları tarafından sevildiğini düşünen, kendi düşüncelerinin önemsendiğini hisseden, arkadaşlarına yakın olan, birlikte zaman geçirmekten hoşlandığı arkadaşları olan öğrencilerin akademik başarıları daha yüksek saptanmıştır. Bulgular incelendiğinde birçok durumda başarılı öğrencilerin arkadaş desteğini olumlu olarak değerlendirdikleri görülmüştür.

Literatüre baktığımızda Furman ve Buhrmester (1992), yaptıkları araştırmalarında, arkadaş ilişkilerinin öneminin yaşın ilerlemesiyle arttığını ve değiştiğini vurgulamışlardır. Küçük çocuklar açısından anne-babalarıyla kurdukları ilişkiler, akranlarıyla kurulan ilişkilere göre kuşku götürmez derecede çok daha önemli bir destek ve ilgi kaynağıdır. Fakat çocukluğun ortalarından yetişkinliğe geçerken bu kalıp değişmeye başlar ve anne-babalarla kurulan ilişkiler giderek davranış ve zamanı kullanma gibi daha rutin şeylerle sınırlı kalırken, arkadaşlarla kurulan ilişkiler giderek kalıcı, mahrem ve kişisel bakımdan önemli bir yer tutmaya başlar. Çocuk ailesine anlatamadığı sorunlarını, sırlarını arkadaşları ile paylaşmayı tercih edebilir bu sebeplerden dolayı arkadaş ilişkileri çocukluk yıllarından itibaren son derece önem

taşıyan bir ilişkiler bütünüdür. Beest ve Baerelat (1999), araştırmasında ergenlerin anne, baba ve arkadaşlarından algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Arkadaş desteği algısı yüksek olan öğrencilerin anne, baba desteği algılarının da yüksek olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla anne, baba desteği ve arkadaş desteği arasında pozitif bir ilişki vardır. Ayrıca, aileden destek görmeyen ergenlerin daha az yaşıt desteği algılama ya da alma eğilimli olmadıkları saptanmıştır. Bu sonuçlara göre literatürdeki bulgularla araştırmanın bulgularının tutarlı olduğu söylenebilir.

5.2. Aileden Algılanan Sosyal Desteğe Göre Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyine İlişkin Bulgulara Yönelik Tartışma Ve Yorum

Öğrencilerin ailelerinden algıladıkları sosyal desteğin akademik başarıları üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla hazırlanmış olan anket sorularından **“Herhangi bir sorunun olduğunda ailen sana yardım eder mi?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtları incelendiğinde, yanıtlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Analiz sonuçları incelendiğinde ise soruya “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler ile “Çok az/ Hiçbir zaman ” yanıtını veren öğrenciler arasında, “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Akademik yönden başarılı öğrencilerin herhangi bir sorunları olduğunda ailelerine bunu anlatabildikleri ve ailelerinden de her konuda yardım alabildikleri söylenebilir.

İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin ailelerinden algıladıkları sosyal desteğin akademik başarıları üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla hazırlanmış olan anket sorularından **“ Ailene kendinle ya da okulla ilgili her konuyu anlatabiliyor musun?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtları incelendiğinde, yanıtlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu soruya “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler ile “Ara sıra” yanıtını veren öğrenciler arasında “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür. Akademik yönden başarılı öğrencilerin yanıtları incelendiğinde, öğrencilerin ailelerine “her zaman” kendileriyle ve okullarıyla ilgili düşüncelerini anlatabildikleri, ailelerinin de bu öğrencileri dinlediği, konuşmaları için gerekli rahatlığı ve ortamı sağladıkları görülmüştür.

Öğrencilerin aileleri ile ilgili olan **“Ailen için önemli olduğunu hissediyor musun?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde “Her zaman” yanıtını veren

öğrenciler ile “Ara sıra” yanıtını veren öğrenciler arasında “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür. Başarılı öğrencilerin kendilerini ailelerinin gözünde önemli bir yerde hissettikleri ve bunun da akademik başarılarını olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Öğrencilerin **“Ailen verdiği kararları destekliyor mu?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtları incelendiğinde “Her zaman ” yanıtı veren öğrenciler ile “Çok az/ Hiçbir zaman ” yanıtını veren öğrenciler arasında ,”Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Ailesinin desteğini hisseden ve kararları desteklenen öğrencilerin akademik olarak daha başarılı oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin **“Ailen sana sevgisini gösteriyor mu?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde soruya “Her zaman ” yanıtı veren öğrenciler ile “Çok az/ Hiçbir zaman” yanıtını veren öğrenciler arasında, “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Ailesinden yeteri kadar sevgi gören ve sevildiğini hisseden çocukların akademik yönden daha başarılı oldukları söylenebilir.

Sosyal destek ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi daha detaylı incelemek için yapılan görüşmelerden elde edilen bazı bulgular araştırmanın nicel verilerini destekler nitelikte bulunmuştur.

“Akademik olarak başarılı ve başarısız olduğunda aileden nasıl tepkiler alırsın?” sorusuna verdikleri cevaplar doğrultusunda bulgular incelendiğinde; akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin, akademik başarıları düşük öğrencilere göre ailelerinden daha olumlu tepkiler aldıklarını belirttikleri görülmüştür. Başarılı öğrenciler olumsuz notlar aldıklarında ya da her hangi bir başarısızlıkla karşılaştıklarında aileleri onları desteklemeye ve cesaretlendirmeye devam etmektedirler, ayrıca başarılı olduklarında da aileleri başarılarını maddi ve manevi ödüllerle pekiştirerek onları mutlu etmektedirler.

Öğrencilerin **“sorunların olduğunda ailene anlatır mısın?”** sorusuna verdikleri cevaplar doğrultusunda bulgular incelendiğinde; başarılı öğrencilerin ailelerine bütün sorunlarını daha kolay bir şekilde anlatabildikleri görülmüştür. Akademik başarısı yüksek öğrenciler duygularını, düşüncelerini ve sorunlarını anlatmakta daha rahat ve

daha açıktırlar. Akademik başarısı düşük olan öğrencilerden ise ailelerine sorunlarını anlatanlar çok az sayıdadır. Bu bulgulara dayanarak akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin aileleri ile daha rahat konuşabildikleri ve sorunlarını paylaşabildikleri söylenebilir.

Öğrencilerin **“ailen ile olan ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsun?”** sorusuna verdikleri cevaplar doğrultusunda, verilen cevapların dağılımına bakıldığında başarılı öğrencilerin çoğunluğunun aileleriyle olan ilişkilerini çok iyi bulduklarını belirlenmiştir. Bu öğrenciler aileleri ile bir birlerini çok sevdiklerini belirtmişlerdir. Akademik başarısı yüksek olan öğrenciler kendilerini ailelerine çok daha yakın hissetmekte ve ailelerinin kendilerini her konuda destekleyeceklerine inandıkları için bu da onları başarıya daha kolay götürebilmektedir. Başarısız olan öğrencilerin ise hiç biri aileleri ile olan ilişkilerini çok iyi bulmamaktadırlar. Bu sonuçlardan yola çıkarak başarılı öğrencilerin başarısız öğrencilere nazaran aileleri ile daha yakın ilişkiler içinde oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin **“bir karar verdiğinde ailenin düşüncelerini alır mısın ya da ailende bir karar alınırken senin düşüncelerine yer verilir mi?”** sorusuna verdikleri cevaplar doğrultusunda bulgular incelendiğinde akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin büyük bir kısmının karar vereceği zaman ailesine sorduğu ya da ailesi karar vereceği zaman kendi düşüncesinin de alındığı ya da alınacağını bildiği yönündedir. Ailesinin kendi kararlarına ve düşüncelerine önem verdiğini hisseden çocukların başarı düzeyleri de yüksek bulunmuştur. Buna karşılık aynı soruda başarısız öğrencilerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde çok az sayıda öğrenci ailesinin kendi düşüncelerine yer verdiğini belirtmiştir. Bu öğrencilerin vermiş oldukları yanıtlardan yola çıkarak, aslında akademik başarısı düşük olan öğrencilerin ailelerinin düşüncelerini çok önemsedikleri, fakat ailelerinin karar alırken kendi düşüncelerini önemsemedikleri için onlarla daha mesafeli olduklarını sonucuna varabiliriz. Ayrıca öğrencilerin kendi kararlarında ailelerinin fikirlerini sormaları açısından bakıldığında ise başarılı öğrencilerin aileleri ile daha rahat konuşabilmelerinden kaynaklı fikirlerini de daha rahat sorabildikleri sonucuna varabiliriz.

Yapılan çalışmalar sonucunda ailelerinden olumlu yönde destek alan öğrencilerin akademik başarılarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan

görüşmelerde de başarılı ve başarısız öğrencilerin ailelerinden algıladıkları sosyal desteğin farklı olduğu görülmüştür. Şöyle ki; hem yapılan anket çalışmasında hem de yapılan görüşmeler de başarılı öğrencilerin ailelerinin her türlü yanlarında olduğunu hissettikleri ve akademik çalışmalarında ara sıra düşük notlar alsalar bile aileleri tarafından kızılmayacağı ve onların kızmayacaklarını bildikleri ve bu yüzden çok rahat olduklarını düşündükleri görülmüştür. Ayrıca sevildiğini hisseden çocuk ailesinde kabul edildiğini ve kendisine değer verildiğini düşünmektedir.

Literatüre baktığımızda, öğrencilerin ailelerinden olumlu yönde sosyal destek algıladıklarında akademik yönden daha başarılı olduklarını gösteren birçok araştırma bulunmaktadır. Blachard ve Biler (1971), baba yoksunluğu ile okul başarısı arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, grupların ders notları ve akademik başarı testi puanları incelenmiş ve babasıyla çok birlikte olan grubun diğer gruplara göre daha başarılı oldukları bulunmuştur. Okul başarısı ile anne-baba iletişimi arasındaki ilişki inceleyen araştırmaların sonuçlarının da bu araştırmanın sonuçlarıyla tutarlılık gösterdiği görülmektedir. Mosselam ve arkadaşları (1990) tarafından aile içi iletişimin iyi olduğu ve ergen açısından çok işlevli olan dengeli aileler, ergen için başarıyı destekleyici olumlu bir faktör oluşturmaktadır. Buna karşılık dengesiz ilişkilerin olduğu ailelerde ergen yeterli duygusal destek ve güven duygusundan yoksun olduğu için bu durum ergenin başarısı için olumsuz bir faktör oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda ergenin okul başarısının düşmesiyle aile ilişkilerindeki bozulma arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Paulson (1994), 9.uncu sınıf öğrencilerinin okul başarısı ile ebeveyn tutumu ve katılımı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, başarıda ergenler tarafından bildirilen hem annenin hem ebeveynin talepleri, sorumluluğu ve ebeveynin katılımı başarı sonucunun değişkenliğinin anlamlı bir miktarını yordadığı görülmüştür. Taris ve Book'un (1996), çalışmalarında da bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır. Çocukların ileride eğitimde başarılı olmalarını ebeveynlerinin sevgi ve ilgi gösterip göstermemesine ve koruyucu olup olmamasına bağlı olduğunu belirtmektedirler. Ebeveynlerini sevgi dolu ve sıcak olarak algılayanlar, koruyucu olarak algılayanlara göre daha başarılı oldukları, eğitimlerini kesintisiz tamamladıklarını bulmuştur. Chen (2003), ergenlerin ailelerinden, sosyal destek almalarının onların akademik başarılarını olumlu yönde desteklediğini bulmuştur. Özcan (1996), ilkokul öğrencilerinin özgüvenleri, akademik başarıları ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışması sonucunda, tek ve az çocuklu

ailelerde akademik başarı yüksek bulunmuştur. Boşanmış anne ve babanın çocuklarında ise akademik başarı düşük bulunmuştur. Cohen ve Syme'a (1985) göre, bireyin stresli yaşam olayları ve hayat değişiklikleri ile mücadelesi açısından sosyal destek oldukça önemlidir. Eğer birey ailesinin yakın destek grubundaki ve profesyonel uzmanların destek gerektiğinde, orada olacaklarını bilirse, yaşamındaki zorluk ve değişikliklerle daha başarılı mücadele edebilmektedir. Böylece sosyal destek ağlarının varlığının bilinmesi problemin sebep olduğu kaygı ve stresi azaltmaktadır. Literatürdeki araştırmalardan elde edilen bulgularla bu araştırmadan elde edilen bulgular arasında paralellik olduğu ve aileden alınan sosyal desteğin akademik başarıyı olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

5.3. Öğretmenlerden Algılanan Sosyal Desteğe Göre Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyine İlişkin Bulgulara Yönelik Tartışma Ve Yorum

İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek amacıyla ankette sekiz soru sorulmuştur. Ancak öğrencilerin vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde de dört madde arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir. Buna göre; Öğrencilerin **“Öğretmenin senin düşüncelerine değer veriyor mu?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtları incelendiğinde, “her zaman” yanıtını veren öğrenciler ile soruyu “Çok az / Hiçbir zaman ” yanıtını veren öğrenciler arasında “her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark çıkmıştır. Öğretmenlerinin kendi düşüncelerine değer verdiğini hisseden öğrencilerin akademik olarak daha başarılı oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin **“Öğretmenlerini kendine yakın hissediyor musun?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtları incelendiğinde, “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler ile soruya “ara sıra” yanıtını veren öğrenciler arasında “Her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark çıkmıştır. Başarılı öğrencilerin öğretmenlerini kendilerine daha yakın hissettikleri ve öğretmenleriyle çok daha yakın bir iletişimleri olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin **“Öğretmenlerinin seninle ilgilendiğini düşünüyor musun?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtları incelendiğinde, “her zaman” yanıtını veren

öğrenciler ile soruya “ara sıra” yanıtını veren öğrenciler arasında “her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark çıkmıştır.

Öğrencilerin **“Sorumluluklarını yerine getirdiğinde öğretmenin seni onaylıyor mu?”** sorusuna vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde, “her zaman” yanıtını veren öğrenciler ile “ara sıra” yanıtını veren öğrenciler ve Çok az / Hiçbir zaman yanıtını veren öğrenciler arasında “her zaman” yanıtını veren öğrenciler lehine anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin yapmaları gereken sorumluluklarını yerine getirdiklerinde, öğretmenleri tarafından onaylandıkları ve böylece öğretmenlerinden daha olumlu destek aldıkları görülmektedir. Araştırmanın nitel verileri de nicel verileri destekler nitelikte bulunmuştur.

Öğrencilerin **“öğretmeninle her konuyu rahatça konuşabiliyor musun?”** sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin bulgular incelendiğinde, başarılı öğrencilerin öğretmeniyle her konuyu konuşabildikleri görülmüştür. Sınıf içerisinde arkadaşlarıyla kurdukları iyi iletişimi öğretmenleriyle de kurabilmektedirler. Mutsuz olduklarında ya da problemleri olduğunda öğretmenlerine bu konuyu anlattıkları zaman öğretmenleri de dinlemekte ve onlar için çözüm arama yoluna gitmektedir. Bu durumda öğrenci ve öğretmeni arasındaki destek algısı artmaktadır. Buna karşılık akademik başarısı düşük olan öğrenciler, öğretmeniyle çok rahat konuşamadıklarını belirtmişleridir. Öğretmenlerinden çekindiklerini ya da korktuklarını belirtmişlerdir. Buradan yola çıkarak başarılı öğrencilerin öğretmenleriyle daha rahat konuştuğunu ve bu sayede daha çok sosyal destek aldığını, buna karşılık başarısız öğrencilerin öğretmenlerinden çekindiğini ve destek almakta zorlandıkları söylenebilir.

Araştırmanın diğer bulgusu **“akademik durumlarda başarılı ve başarısız olduğunda öğretmenin tepkisi nasıl oluyor?”** sorusuna verilen cevapların dağılımına bakılarak saptanmıştır. Akademik başarısı yüksek olan öğrenciler, öğretmenlerinden her zaman olumlu tepkiler almaktadırlar. Yazılı notlarından ya da ödevlerinden çoğunlukla çok iyi notlar aldıklarından öğretmenleri de onları her zaman destekler nitelikte davranmaktadırlar. Herhangi bir olumsuz sonuçla karşılaşsalar bile öğretmenleri kendilerine olan güvenini her zaman ifade etmektedir. Bu da öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini ve çalışma isteklerini her zaman arttırmaktadır. Öğretmenleri sözel ifadelerle desteğini belli etmektedir. Buna karşılık akademik başarısı

düşük öğrenciler öğretmenlerinin başarı gösterebilir bile kendilerine her hangi bir olumlu yaklaşım gösterilmediğini vurgulamışlardır. Bu öğrenciler öğretmenlerinden olumlu ifadeler görmek istemektedirler bu durum onların motive olmasını, derslere karşı olan ilgilerinin artmasını sağlayabilir. Ayrıca, başarısız öğrenciler kendilerinin düşük not aldıkları zaman öğretmenlerinin kızdığını vurgulamaktadırlar. Bu öğrenciler zaten kendilerine güveni olmayan, çekingen ve ürkek öğrenciler oldukları için öğretmenlerin bu yaklaşımının onlar üzerinde olumsuz etkiler bıraktığı söylenebilir.

Öğrencilerin **“sınıfta arkadaşlarıyla sorunların olduğunda öğretmenin nasıl tepki veriyor?”** sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin bulgular incelendiğinde, başarılı öğrencilerden öğretmenim bizi uyarır fakat hiçbir zaman kızmaz şeklinde yanıt verenler olmuştur. Bu öğrenciler sınıfta sorun çıkaran öğrenciler olmadıklarından öğretmen de bunun farkındadır ve öğrenciler yaklaşımları da ona göre olmaktadır. Sorun yaşadıkları zaman öğretmenleri genelde sözlü olarak uyarılarda bulunur, fakat hiçbir zaman kızmamaktadır. Buna karşılık başarısız öğrenciler öğretmenlerinin her zaman kendilerine kızdığını düşünmektedirler. Başarılı ve başarısız öğrencilerin arkadaşlarıyla yaşadıkları sorunlarda öğretmenlerinin tepkilerinden yaptıkları çıkarımlar da farklılık göstermektedir. Başarılı öğrenciler öğretmenin davranışlarından daha olumlu çıkarımlar yaparken; başarısız öğrenciler bunu daha sert ve olumsuz yaklaşımlar olarak değerlendirmektedirler.

Öğrencilerin **“sınıfla ilgili yapılacak bir şey olduğunda öğretmenin senin ve arkadaşlarının düşüncelerini alıyor mu?”** sorusuna verilen cevapların dağılımına bakıldığında; başarılı öğrencilerden büyük çoğunluğunun öğretmenlerinin karar alırken kendi düşüncelerini de sorduğu yönünde yanıtlar verdikleri görülmüştür. Diğer yönden aynı soruya başarısız öğrenciler, öğretmenlerinin çok da fazla kendi düşüncelerini sormadığı yönünde yanıtlar vermişlerdir.

Öğretmeninden olumlu yönde sosyal destek alana öğrencilerin akademik başarılarının da yüksek olduğu görülmektedir. Eğer öğrenci öğretmenin kendini sevdiğini, kendisine değer verdiğini ve çalışmalarında başarısız olsa dahi öğretmenin kendisine kızmayacağını hissediyor ve buna inanıyorsa akademik olarak da daha başarılı olduğu söylenebilir.

Literatüre bakıldığında Greenbergn (1993) akademik başarı ve sosyal destek arasındaki ilişkiye dönük yaptığı araştırmasında; sınıf değişikliği yaşayan, sınıf öğretmeni ve arkadaşlarından uzak kalan öğrencilerin başarı grafiklerinde önemli bir düşüş olduğunu gözlemiştir. Levitt ve arkadaşları (1995), sosyal desteğin öğrencilerin başarılarını arttırmada ya da engellemedeki etkisini bulmaya yönelik yaptıkları çalışmaların da sosyal destek üyelerinden elde edilen desteğin başarıyı doğrudan etkilemediği, ancak destek kaynaklarının tutumu ile etkileşim içinde olduğunu bulmuşlardır. Marchand, Poulson ve Rothlisberg (2001) Sosyal destek üyelerinden sağlanan güçlü destek ve olumlu tutum bütünlüğünün okul başarısında itici güç olduğunu vurgulamışlardır. Ailenin değerleri, öğretmenin ve okulun atmosferi ve destekleyici sosyal çevre öğrencinin motivasyonunu ve akademik yeterliliğini belirleyici rol oynamaktadır Akran ilişkilerinden sağlanan sosyal desteğin de öğrencilerin akademik başarısıyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Wentzel (1991) yaptığı araştırmasında bu yaşlarda akran ilişkilerinin niteliği, okula uyumu ve okul başarısını güçlü bir şekilde yordamakta olduğunu vurgulamıştır. Wenz ve arkadaşları (1997), “ortaokuldaki ergenlerin stresi, sosyal desteği ve uyumu” adlı araştırmasında; okul kaygısı, sosyal destek ve uyum değişkenlerini ele almıştır. Sonuçlara göre yüksek akademik stres ve aileden gelen düşük seviyeli duygusal desteğin, düşük akademik benlik saygısıyla ilişkili olduğu; yüksek akran stres seviyesi ve akranlardan düşük seviyeli desteğin, düşük seviyeli sosyal benlik saygısı ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Aile dışındaki kişilerden gelen problem çözme desteği ergenin okula bağlılık seviyesi üzerindeki öğretmenin ve kuralların etkilerini değiştirebilmektedir.

BÖLÜM VI

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı sonuçlar üzerinde durulmuştur. Bunun yanı sıra araştırma bulguları çerçevesinde bu konuda çalışma yapmak isteyen araştırmacılar yönelik önerilerde bulunulmuştur.

6.1.Sonuçlar

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar, araştırmanın alt amaçları doğrultusunda aşağıda verilmiştir.

1. Öğrencilerin ailelerinden algıladıkları sosyal destek ile akademik başarıları arasındaki ilişkileri saptamak amacıyla hazırlanmış olan anket ve görüşme sorularına vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde; akademik yönden başarılı olan öğrencilerin başarısız olanlara göre;
 - a. Derslerinde başarılı ya da başarısız olduklarında, ailelerinden her zaman olumlu tepkiler aldıkları,
 - b. Ailelerine kendileriyle ya da okulla ilgili her konuyu anlatabildiklerini,
 - c. Aileleri için önemli olduklarını hissettiklerini,
 - d. Ailelerinin gerçekten kendileriyle ilgilendiklerini,
 - e. Ailelerinin kendi verdikleri kararları desteklediklerini, ayrıca ailede karar alınırken kendi düşüncelerinin de alındığını daha fazla ifade ettikleri sonucuna varılmıştır.
2. Öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteğin, akademik başarıları üzerindeki etkilerini saptamak amacıyla hazırlanmış olan anket ve görüşme sorularına vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde; Akademik yönden başarılı olan öğrenciler başarısız olanlara göre;
 - a. Arkadaşları tarafından sevildiğini,
 - b. Arkadaşları herhangi bir konuda karar alırken kendisinin düşüncelerini sorduğunu,

- c. Arkadaşlarını kendine yakın hissettiklerini,
 - d. Birlikte zaman geçirmekten hoşlandığını, yakın arkadaşlarının olduğunu,
 - e. Sorunları olduğunda arkadaşlarının yardımcı olduğunu,
 - f. Akademik çalışmalarında yardım almaktan çok, yardım etmeyi tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır.
3. Öğrencilerin öğretmenlerinden algıladıkları sosyal desteğin, akademik başarıları üzerindeki etkilerini saptamak amacıyla hazırlanmış olan anket ve görüşme sorularına vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde; Akademik yönden başarılı olan öğrenciler başarısız olanlara göre;
- a. Öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirdiklerinde öğretmenlerinin onayını aldıkları,
 - b. Kendilerini öğretmenlerine daha yakın hissettikleri,
 - c. Öğretmenleriyle daha fazla iletişim kurdukları,
 - d. Öğretmenlerinin sınıfta herhangi bir olay olduğunda kendilerini konuşarak uyardığını, ifade ettikleri sonucuna ulaşmıştır.
 - e. Öğrencilerin öğretmenleri tarafından düşüncelerine değer verildiğini hissettikleri sonucuna ulaşmıştır.

6.2. Öneriler

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Öğrencilerin akademik başarılarında aile, arkadaş ve öğretmeninden aldığı sosyal desteğin çok önemli olduğu bulunmuştur. Bu noktadan hareketle ebeveynlere ve öğretmenlere çocuklarının akademik başarılarında sosyal desteklerinin önemi konusunda eğitici çalışmalara yer verilebilir.
2. Öğretmenler sınıflarında öğrencilerin birbirlerine karşı destekleyici olmalarını sağlamak için sınıftaki etkileşimi artıracak etkinliklere yer verebilir.
3. Akademik başarısı düşük olan öğrencilere sosyal destek sağlanması amacıyla, rehber öğretmenler tarafından grup rehberliği çalışmalarına yer verilerek öğrencilerin birbirlerini olumlu destekleyecek ortamları oluşturması sağlanabilir.

4. Okullardaki Rehberlik Servisleriyle işbirliği yapılarak, okulda görev yapan öğretmenlerin ve velilerin öğrencilerini sosyal yönden desteklemelerinin akademik başarıyı arttırıcı etkisinin olduğunu fark etmelerini sağlayacak grup rehberliği etkinliklerine yer verilebilir.

6.2.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırmada aileden, arkadaşlardan ve öğretmenlerden algılanan sosyal destek kaynaklarının akademik başarı ile olan ilişkisi incelenmiştir. Sosyal desteğin farklı değişkenlerle (cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, anne-babanın eğitim düzeyi vb.) olan ilişkisi incelenebilir.
2. Araştırmada çocukların algıları temel alınmıştır. Çocukların algılarının yanı sıra çocukların ailelerinin, arkadaşlarının ve öğretmenlerinin çocuklara ilişkin algıları da önemlidir ve bu konuda karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir.
3. Çocukların aileleri, arkadaşları ve öğretmenleri ile ilgili görüşlerinin altında yatan toplumsal, psikolojik, bilişsel ve ahlaki nedenlerin incelenmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.
4. Bu araştırmada ölçme aracı olarak anket kullanılmıştır. İlköğretim birinci kademedeki öğrencilerin sosyal destek ile ilgili düşüncelerini ölçmeye yönelik bir ölçme aracı geliştirip bu ölçme aracıyla farklı araştırmalar da yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ackerman, B. P., E. D. Brown, K. S. D'eraimo ve C. E. Izard (2002), "Maternal Relationship Instability and the School Behavior of Children From Disadvantaged Families." *Developmental Psychology*, 38(5), 694-704.
- Akhun, İ. (1980), Akademik Başarının Kestirilmesi: Çoklu Regresyon Yaklaşımının Uygulamasına İlişkin Bir Araştırma. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Aslıhan, M. N. (1998), Parçalanmış ve Tam Aileye Sahip Çocukların Özkavramı, Depresyon Düzeyleri ve Akademik Başarılarının Yaş ve Cinsiyet Yönünden Karşılaştırılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Aydın, A. (2001), *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. İstanbul: Alfa Yayın.
- Banaz, M. (1992), Lise Öğrencilerinde Sosyal Destek Kaynakları ve Stres ile Ruh Sağlığı Arasındaki ilişki. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü *Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi*.
- Baltaş, A. (1999), *Üstün Başarı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baştürk, D. (2002), Orta Öğretim Kurumlarındaki Öğrencilerde Algılanan Sosyal Desteğin Akademik Başarıya Etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Bayram, D. (1999), Bir Grup Gençte Ruhsal Belirti İle Sosyal Destek İlişkisi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İzmir. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Beest, Mirka ve Chris B. (1999), 'The relationship Between Adolescents Social support From Parents and From Pers'. *Adolescence*, 34 (133), 193-202.
- Bıyıklı, L. (1987), Yetiştirme Yurdundaki Çocukların Zihinsel ve Psiko-sosyal Gelişimlerinin İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 20 (1-2), 87-99.
- Bru, E., Murbrg T. A., Stephens, P. (2001), "Social Support, Negative Life Events and Pupil Misbehaviour Among young Norwegian Adolescents". *Journal of Adolescence*. Vol 24(6): 715-727.
- Bruhn, J. G.; Philips, B. Y. (1984), "Measuring Social Support: A Synthesis of Current Approaches". *Journal of Behavioral Medicine*. 7: 150-170.

- Budak, B. (1999), Lise Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek Düzeyi ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Celep, C.(1997), Öğretmenlik Yeterlilik Duygusu. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi, İstanbul, Ocak/Şubat*.
- Cohen, S.& Syme,S.L. (1985), *Issues in the Study and Application of Social Support*. Newyork: Newyork Academic Pres.
- Cüceloğlu, D. (1992), *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Chen Li J. (2003), “Academic Support From Parents, Teachers, and Peers: Relation to Hong Kong Adolescents Academic Behavior and Achievement”. http://www.gse.harvard.edu/hfrp/projects/fine/resources/digest/hong_kong.html. Tarih:3.3.2007.
- Çakır, Y. (1993), 12-22 Yaş grubu Gençlerde Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Araştırması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Demirtaş, H.(1999), Orta Öğretim Kurumlarında Sorumluluğa Dayalı Sınıf Yönetimi. *Öğretmen Dünyası, Sayı 238* .
- Dönmezer, İ. (1999), *Ailede İletişim ve Etkileşim*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dubow, E. F., J. Tisak, D. Causey, A. Hryshko & G. Reid (1991), “Atwo-Year Longitudinal Study of Stressful Life Events, Social Support and Social Problem-Solving Skills: Contributions to Children’S Behavioral and Academic Adjustment”. *Child Development*, 62,583-599.
- Duygun, T. Sezgin, N. (2003), “Zihinsel Engelli ve Sağlıklı Çocuk Annelerinde Stres Belirtileri Stresle Başa Çıkma Tarzları ve Algılanan Sosyal Desteğin Tükenmişlik Düzeyine Etkisi.” *Türk Psikoloji Dergisi*, 2003,18 (52):37–52.
- Elbir, N. (2000), Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Erdeğer, N. (2001), Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Ezzell, C. E. C. C. Swenson ve M. J. Brondino. (2000), “The relationship of Social Support to Physically Abused Children’s Adjustment.” *Child Abuse ve Neglect*, XXIV, sayı 5, 641-651.

- Farrell, M. P. Ve Grace M.B. (1993), "Family Systems and Social Supprt: a test of the Effectes of Cohesion and Adaptability on the Functioning of Parents and Adolescents." *Journal of Marriage and the family*, 55 (1), 132–199.
- Furman ve Buhrmester, (1992), "Social Support of Indonesian and U.S. Children and Adolescents by Family Members and Friends" *University of Texas at Dallas*
- Geçtan, E. (2000,. *İnsan Olmak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güçray, S. (1988), "Bazı Kişisel Değişkenler, Algılanan Sosyal Destek ve Atılganlığın Karar Verme Stilleri ile İlişkisi." *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2 (9), 7–16.
- Gündoğdu, R. (2003), İlköğretim 3. 4. ve 5. sınıf çocuklarının arkadaşlık konusundaki görüşleri ve arkadaş seçimlerinin etkileyen etmenler *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Adana Çukurova Üniversitesi
- Gümüş, A. Ve Durgun, S. (2000), *Nitel Sosyal Araştırmaya Giriş*. Baki Kitabevi.
- Güngör, A. (1996), Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Destek, Negatif Yaşam Olayları, Öfkenin İfade Edilme Biçimi ile Kendini Suçlamanın Fiziksel sağlık ve Sosyal Uyumla Olan İlişkilerinin incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Güngör, D. (1996), Turkish university Students Relationships With Their friends and Families: Social support, Satisfaction and Loneliness. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi.
- Gürkan, T. (1993), İlkokul Öğretmenlerinin Öğretmenlik Tutumları ile Benlik Kavramları Arasındaki ilişki. Ankara: *Sevinç Matbaası*.
- Grolnick, W. S. Ve R. M. Ryan (1989), "Parents Styles Associated witk Chilren's Self-Regulation and Competence in School." *Journal of Educational Psychology*, 81(2),143-54.
- Halle, T. G., B. (1997), Kurtz-Costes ve J. L. Mahoney. "Family İnfluences On Scool Achievement İn Low-İncome, African American Children." *Journal of Education Psycholgy*, 89(3), 527–537.
- Harter, S. (1985), "Manuel For the Social Support Svale For Children." University of Denver.
- Hortaçsu, N. (1997), *İnsan İlişkileri*. Ankara: imge Kitabevi.
- Howerton, D. L. ; Enger, J. M. Cobbs, C. (1994), 'Self-esteem and Achievement of at-risk Adolescent Black Males'. *Reserch in the Schools*. 1(2), 23–27.

- İlkin, Z. (1994), İlkokul Çağındaki Çocukların kendilik Algısı. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Jacobsen, D. E. (1986), 'Types and Timing of Social Support'. *Journal of Health and Social Behavior*. 27.250–260.
- Judge, s. L. (1998), "Parental Coping Strategies and Strengths in Families of Young Children with Disabilities Family" Relations. Vol (47): 262.
- Jonhson, Kirk A.(2000), "The Peer Effect on Academic Achievement Among Public Elementary School Students".
http://eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2/content_storage_01/0000000b/80/10/fb/35.pdf.15.2.2007.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999), *Yeni İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim yayınevi.
- Karasar, N. (1991), *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (4. Baskı), Ankara, Sanem Matbaacılık San. Ve Tic. A. Ş.
- Karasar, N.(2004), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kenny Maureen. E. (1990), "College Seniors' Perceptions of Parental Attachments: The Value and Stability of Family Ties". *Journal of College Students Development*. 31 (1), 39–46.
- Kerlinger, F. N. ve Lee, H.B. (2000), Foundations of behavioral research (Fourth edition), USA, *Harcourt College Publishers*.
- Kılıççı, Y. (1992), *Okulda Ruh Sağlığı*. Ankara: Doğu Matbaası.
- Lambert, V. A. ; Klippe, G. L. Lambert, C. E. (1989), 'Social Support , Hardiness and Psychological Well-Being in Women with Arthritis'. *Journal of Nursing Scholarship*. Vol(21): 128–131.
- Levitt, M. J. Guacci, F. N. (1994), 'Social support and Achievement in Childhood and Early Adolescence'. *Journal of Applied Developmental Psychology*. Vol 15(2):207–220.
- Marchant, G. J., S. E. Paulson ve B. A. Rothlisberg. (2001), "Relations of Middle School Perceptions of Family And School Contexts With Academic Achivement". *Psychology in the Schools*, 38(6), 505–519.
- Manetti, M. Ve B. H. Schneider. (1996), "Stability and Change in Patterns of Parental Social Support and Their Relation to Children's School Adjustment". *Journal of Applied Developmental Psychology*, 17, 101–115.

- Morrison, E. F., S. Rimm-Kauffman ve R. C. Pianta.(2003), “Alongitudinal Study of Mother-Child İnteractions at School Entry and Social and Academic Outcomes in Middle School.” *Journal of School Psychology*, 41, 185–200.
- Nazlı, S. (2000), *Aile Danışması*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Nelson-Jones, R. (1982), *Danışma Psikolojisi Kuramları*. (Çev: Füsün Akaya). Casbell Educational Limited.
- Okanlı, A. (1999), Hemşirelik Öğrencilerinin Aile ve Arkadaşlarından Algıladıkları Sosyal Destek ile Anksiyete Düzeyi Arasındaki İlişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Özcan, B. (1997), Stresli İş Ortamlarında Kadınlar ve Erkekler Sosyal Destekten Farklı biçimde mi Yararlanırlar? *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Özen, D. Ş. (1998), Eşlerarası Çatışma ve Boşanmanın Farklı Yaş ve Cinsiyetteki Çocukların Davranış ve Uyum Problemleri ile Algıladıkları Sosyal Destek Üzerindeki Rolü. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Pettit, G. S. J. E.(1997), Bates ve K. A. Dodge. “Supportive Parenting, Ecological Context, and Children’s Adjustment: A Seven –Year Longitudinal Study.” *Child Development*, 68(5), 908–923.
- Richman, J. Ve Lawrence B. (1998), Social Support For adolescents At Risk of School Failure. *Social Work*, 43 (4) ,309–324.
- Rook, K. S. (1987), “Social Support Versus Companionship: Effects on life stres, Loneliness, and Evaluations by Others”. *Journal of Personality and Social Psychology*. 52 (6), 1132–1147.
- Saral, Ş. (1993), Özel Trabzon Ata Koleji öğrencilerinin uyum düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin araştırılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi
- Selçuk, Z.(2000), *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Senemoğlu, N. (2004), *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Serper, Ö.; Gürsakal, N. (1989), *Araştırma yöntemleri*, İstanbul, Bayrak matbaacılık.
- Shumaker, S.A. ;Brownell, A.(1984), “Toward on Theory of Social Support”. *Journal of Social Issues*. 40(4): 13–36.
- Sorias, O. (1986). “Sosyal Beceriler ve Değerlendirme Yöntemleri.” *Psikoloji Dergisi*. 5 (20), 25–30.

- Tarhan, N. (1994), Ergenlerin Sosyometrik Stratejileri, Cinsiyetleri, Akademik Başarıları, Sınıf Düzeyleri ve Devam Ettikleri Sosyo-Ekonomik Statüsü İle uygulamaları Arasındaki İlişki. VII. Eğitim Bilimleri Ulusal Eğitim Kongresi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Taysi, E. (2000), Benlik Saygısı, Arkadaşlardan ve Aileden Algılanan Sosyal destek. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Thoits, P. A. (1982), "Social Support as Coping Assistance". *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 54-418-427.
- Torun, A. (1995), Tükenmişlik, Aile Yapısı ve Sosyal Destek İlişkileri Üzerine Bir İnceleme. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Uzman, E. (2001), Sosyal Destek Düzeyleri Farklı Üniversite Öğrencilerinin Kimlik Statüleri. *Eğitim Araştırmaları*, 2004 (15): 110-121.
- Wallston, B. S. & Alagna, S. N. (1983), "Social Support and Physical Health". *Health Psychology*. 2.367-391.
- Wenz, G. & Sipeerstein, G. N. (1997), "Stres, Social Support and Adjustment of Adolescents in Middle School". *Journal of Early Adolescence*. Vol 17(12): 129-151.
- Wentzel, Kathryn. R.(1996), "Relations Between Social Competence and Academic Achievement in Early Adolescence." *Child Development*, LXXI, 1066-1078.
- Windle, Michael. (1991), "Temperament and social Support in Adolescence: Interrelations With Depressive Symptoms and Delinquent Behaviors". *Journal of Youth and Adolescence*. 21 (1), 1-21.
- Yavuzer, H. (1998), *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2000), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınevi
- Yıldırım, İ. (1997), "Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi, Güvenirliği ve Geçerliliği". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 81-87.
- Yıldırım, İ. (1998), "Akademik Başarı Düzeyleri Farklı Olan Lise Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Sosyal Destek Düzeyleri." *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 2 (9), 33-39.
- Yıldırım, İ. (2000), "Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık, Sınav Kaygısı ve Sosyal Destek." *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18, 167-170.

- Yıldırım, İ. (2004), “Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Yordayıcısı Olarak Sınav Kaygısı, Boyun Eğici Davranışlar ve Sosyal Destek.” *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 27, 241–250.
- Yıldırım, İ., Ergene T. (2003), “Lise son sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının yordayıcısı olarak sınav kaygısı, boyun eğici davranışlar ve sosyal destek”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 , 224-234
- Yılmaz, A. (2000), Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne Baba Tutumu ile Çocukların, Ergenlerin ve Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Yörükoğlu,A. (1998), *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Zaimoğlu S, Büyükberber A (1992), “Adolesanlarda Toplumsal Destek Algısı”. Kuşadası Çocuk ve Ergen Psikiyatri Günlerinde bildiri olarak sunulmuştur.

EK-1

SOSYAL DESTEK ÖLÇME ANKETİ

Sevgili öğrenciler; aşağıda sizlerin algıladığınız sosyal desteği ölçmeye yönelik sorular bulunmaktadır. Sizden istenilen her soruda tanımlanan duygu ve düşünceyi ne sıklıkta hissettiğinizi ya da düşündüğünüzü, her soru için tek bir seçeneği işaretleyerek belirtmenizdir. Verdiğiniz cevaplar hiçbir yerde açıklanmayacaktır. Yardımlarınız için teşekkürler.

İmer KARADAĞ

Adı Soyadı :

Sınıfı:

Cinsiyetiniz: Kız () Erkek ()

1) Arkadaşların tarafından sevildiğini hissediyor musun?

() Her zaman () Ara sıra () Çok az () Hiçbir zaman

2) Arkadaşların herhangi bir konuda karar alırken senin düşünceni sorar mı?

() Her zaman () Ara sıra () Çok az () Hiçbir zaman

3) Birlikte zaman geçirmekten hoşlandığın yakın arkadaşların oluyor mu?

() Her zaman () Ara sıra () Çok az () Hiçbir zaman

4) Arkadaşlarını kendine yakın hissediyor musun?

() Her zaman () Ara sıra () Çok az () Hiçbir zaman

5) Sorunların olduğunda arkadaşların sana yardım eder mi?

() Her zaman () Ara sıra () Çok az () Hiçbir zaman

6) Arkadaşlarının seninle alay ettiğini düşünüyor musun?

() Her zaman () Ara sıra () Çok az () Hiçbir zaman

7) Arkadaşların seni kızdırmaya çalışır mı?

() Her zaman () Ara sıra () Çok az () Hiçbir zaman

8) Arkadaşlarının seni dışladığını düşünüyor musun?

() Her zaman () Ara sıra () Çok az () Hiçbir zaman

9) Ailen herhangi bir konuda karar alırken senin düşüncelerini sorar mı?

() Her zaman () Ara sıra () Çok az () Hiçbir zaman

10) Herhangi bir sorunun olduğunda ailen sana yardım eder mi?

() Her zaman () Ara sıra () Çok az () Hiçbir zaman

11) Ailene kendinle ya da okulla ilgili her konuyu anlatabiliyor musun?

() Her zaman () Ara sıra () Çok az () Hiçbir zaman

- 12) Ailen için önemli olduğunu hissediyor musun?
 Her zaman Ara sıra Çok az Hiçbir zaman
- 13) Ailen seninle gerçekten ilgileniyor mu?
 Her zaman Ara sıra Çok az Hiçbir zaman
- 14) Ailen verdiği kararları destekliyor mu?
 Her zaman Ara sıra Çok az Hiçbir zaman
- 15) Ailen sana sevgisini gösteriyor mu?
 Her zaman Ara sıra Çok az Hiçbir zaman
- 16) Ailen tarafından dışlandığını düşünüyor musun?
- 17) Öğretmenlerine kendinle ya da okulla ilgili her konuyu anlatabiliyor musun?
 Her zaman Ara sıra Çok az Hiçbir zaman
- 18) Öğretmenin senin düşüncelerine değer veriyor mu?
 Her zaman Ara sıra Çok az Hiçbir zaman
- 19) Öğretmenlerini kendine yakın hissediyor musun?
 Her zaman Ara sıra Çok az Hiçbir zaman
- 20) Öğretmenlerinin seninle ilgilendiğini düşünüyor musun?
 Her zaman Ara sıra Çok az Hiçbir zaman
- 21) Öğretmenin sınıfındaki tüm öğrencilere eşit davranıyor mu?
 Her zaman Ara sıra Çok az Hiçbir zaman
- 22) Sorumluluklarını yerine getirdiğinde (ödevini yapma,zamanında derse gelme vs.)
 öğretmenin seni onaylıyor mu?
 Her zaman Ara sıra Çok az Hiçbir zaman
- 23) Sorunların olduğunda öğretmenlerin sana yardım eder mi?
 Her zaman Ara sıra Çok az Hiçbir zaman
- 24) Öğretmeninin seni sınırlendiren davranışları oluyor mu?
 Her zaman Ara sıra Çok az Hiçbir zaman

EK-2**GÖRÜŞME SORULARI**

Merhabalar,

Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü'nde Yüksek Lisans öğrencisiyim. Yüksek Lisans çalışmamda, ilköğretim beşinci sınıftaki öğrencilerin akademik başarılarının sosyal destek kaynakları açısından incelenmesine yönelik bir araştırma yapıyorum. Sizinle yapacağımız görüşme, sosyal destek ve akademik başarı arasındaki ilişkinin ayrıntılı ve derinlemesine incelenmesinde çok yararlı olacaktır. Başlamadan önce aramızdaki konuşmaların gizli kalacağını ve adınızın araştırmanın hiçbir yerinde açıklanmayacağını belirtmek istiyorum. Sizce bir sakıncası yoksa görüşmemizi ses kayıt cihazıyla kaydetmek istiyorum. Başlamadan önce herhangi bir sorunuz varsa yanıtlamaya hazırım. Vereceğiniz yanıtlar için şimdiden teşekkür ederim.

İmer KARADAĞ

Görüşme Tarihi:

Görüşme Yeri:

Cinsiyetiniz : () Kadın () Erkek

AİLE İLE İLGİLİ OLANLAR

1. Akademik durumlarda (ödev, yazılı notu, karne notları gibi) başarılı ve başarısız olduğunda aileden nasıl tepkiler alırsın?
2. Sorunların olduğunda ailen ne yapar (ne gibi konuşmalar yaparsınız)?
3. Ailenle olan ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsun? Sence nasıl bir ilişkiniz var? (Ailende kendi yerini nasıl değerlendiriyorsun? Ailenle her konuyu görüşüp, konuşabiliyor musun)?
4. Bir karar verdiğinde ya da ailende bir karar alınırken senin düşüncelerine yer verilir mi?

ARKADAŞ İLE İLGİLİ OLANLAR

1. Arkadaşlarınla ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsun?
2. Sorunların olduğunda arkadaşların sana yardımcı oluyor mu?(Oluyorlarsa bunu nasıl yapıyorlar)
3. Bir karar alırken arkadaşların senin düşüncelerini sorar mı? (Oyun oynarken gibi)
4. Akademik çalışmalarında arkadaşlarından yardım alır mısın (ödevleri birlikte yapma, arkadaşından yardım alma, birlikte proje yapma vb.) ?

ÖĞRETMEN İLE İLGİLİ OLANLAR

1. Öğretmenle her konuyu konuşabiliyor musun?
2. Akademik durumlarda (Yazılı notların, ödevlerini güzel yaptığında ya da yapmadığında) öğretmenin tepkisi nasıl oluyor?
3. Sınıfta arkadaşlarınla sorunların olduğunda öğretmenin nasıl tepki veriyor?
4. Sınıfla ilgili yapılacak bir şey olduğunda öğretmenin senin ve arkadaşlarının düşüncelerini alıyor mu? (ödev yapılacağı zaman istediğin arkadaşınla çalışabiliyor musun, sınıfta oturma düzeni yapılırken birlikte oturmak istediğin arkadaşını belirttiğin zaman öğretmenin bu konuda görüşünü dikkate alıyor mu)?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

Adı, Soyadı : İmer KARADAĞ
Doğum Yeri-Yılı : Adana- 1980
Cinsiyeti: : Bayan
Yabancı Dil : İngilizce
Medeni Durum : Evli
Adres : Solaklı Atatürk İlköğretim Okulu
E-posta : imerkaradag@hotmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

2002–2007 : Yüksek Lisans- Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı
1998- 2002 : Lisans- Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği
1995- 1997 : Lise- Adana Şehit Temel Cingöz Lisesi
1992- 1995 : Ortaokul- Adana 24 Kasım Ortaokulu
1987- 1992 : İlkokul- Adana Yeşilevler İlkokulu

İŞ DENEYİMİ:

2002–2003: : Büyüktatlar İlköğretim Okulu Afşin/ Kahramanmaraş
2003–2006 : Ömer Haluk Özüçak İlköğretim Okulu Seyhan/Adana
2006-... : Solaklı Atatürk İlköğretim Okulu Yüreğir/Adana